

Eindverslag Letscircle Woudrichem

oktober 2003

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Inleiding	9
1. Doelstellingen en resultaten LCW	13
1.1 Het LCW-model	
1.2 De waarde van de Druppel	
1.3 Wisselfonds	
1.4 Asielzoekers en LCW-werk	
1.5 Druppels in cijfers	
2. Activiteiten	24
2.1 LETS café	
2.2 Uitjes	
2.3 Lunch	
2.4 Taallessen	
2.5 Kinderopvang	
2.6 Activiteiten voor de kinderen	
2.7 Andere activiteiten	
3. De organisatie	29
3.1 De managementgroep	
3.2 Raad van Advies	
3.3 Nieuwsbrief	
3.4 Media	
4. Sluiting AZC	32
4.1 Vakantie naar de Veluwe	
4.2 Verspreiding LCW-model	
4.3 Onderzoek effecten LCW-model	
4.4 Wereldwinkel	
4.5 LCW gaat door	
Dankwoord	39
Bijlagen	40
Wat is LETS?	
Uitleg stage aan bedrijven	
LCW in de media	
Actie	
Knipsels	

Bij dit eindverslag behoort financiële verantwoording
ten behoeve van de diverse subsidiegevers.

Hoofdsponsor: Start Foundation

Colofon:

Dit is een uitgave van de
LETS CIRCLE Woudrichem
Kerkstraat 17
4285 BA Woudrichem

www.letscirclewoudrichem.nl

Tekst: Pascal van Wanrooy
Asgedom Mengistu
Nel Heidinga
Annemiek Stoopendaal

Vormgeving: M-art, Sleeuwijk

Foto omslag: Clemens Rikken

oktober 2003

Voorwoord

Mensen die vluchten doen dat vanuit een zekere geborgenheid die doorbroken wordt. De vlucht is één van de eerste stappen in een lang proces van loskomen en bevrijding. Het is gevolg geven aan angst en een verzet tegen een systeem, dat het recht op leven ontnemt. Wie asiel vraagt, heeft een lange weg te gaan van verwerking, bewustwording en verandering. Uit deze chaos, wanklank en verzuchting moet langzaam een nieuwe taal groeien om uit te leggen wat er in je leeft en waarvoor je leeft.

Door het ondervragen en de onzekere situatie die onze samenleving de asielzoeker aandoet, wordt dit proces gefrustreerd zo niet belemmerd. Dit kan ziekte, zowel geestelijk als lichamelijk, tot gevolg hebben. Soms zijn mensen na vier jaar nog steeds gevangenen van hun angst. Wanneer wij hier geen oog voor hebben kan dit gevolgen hebben voor onze samenleving, nu en op langere termijn. Wij moeten asielzoekers de mogelijkheden bieden zich uit te spreken. Samen zoeken naar betekenissen en zo leren communiceren dat de asielzoeker begrip ervaart voor zijn problemen en kan verzuchten: "Ik kan duidelijk maken wat ik wil zeggen".

Je moet mensen geen valse hoop geven maar je kunt ze wel hun hoop laten uitspreken.

Ik heb geleerd om niet van uit de positie 'wel of niet' asielzoeker te praten, maar van mens tot mens. Net zo min als jij de zienswijze van een ander snel overneemt doet een ander dat van jou. Je krijgt meer inzicht door elkaar te bevragen en open te staan voor andere zienswijzen.

Asielzoekers hebben een beeld van Nederland dat niet altijd reëel is. Door met Nederlanders om te gaan krijgen zij de mogelijkheid dit beeld bij te stellen.

Het grote woord **integratie** zal niet zo snel meer over mijn lippen komen. Wel **participatie** en **emancipatie**.

We konden de problemen van de asielzoekers niet oplossen. Via de LETS Circle hebben we geprobeerd asielzoekers hun menswaardigheid te laten behouden door hen de mogelijkheid te bieden iets te doen. Zo is er wederkerigheid en sociaal verkeer tussen Nederlanders en asielzoekers ontstaan.

Het is helaas maar een druppel.

Nel Heidinga
Voorzitter LETS-Circle Woudrichem
September 2003

Inleiding

Dit is het eindverslag van het project LETS-Circle Woudrichem. Een project ontstaan uit gedrevenheid, visie en liefde voor mensen. Een project dat mensen, gevlucht uit hun eigen land om welke reden dan ook, in staat stelde om mens te blijven. Misschien een overdreven begin van een eindverslag voor een subsidiegever maar dit is voor ons de kern van het LCW-project. Al het andere, over het hoe en wat, is een mooi verhaal. Niet meer dan dat.

In 1999 kwam het asielzoekerscentrum de Embrica Marcel naar Woudrichem. Een centrum voor 250 asielzoekers, voornamelijk gezinnen. De komst van de boot zorgde eind 1998 voor veel commotie in Woudrichem. In een druk bezochte voorlichtingsavond liepen de emoties hoog op. Politiek Woudrichem stond echter achter het initiatief van het COA. Het waren enkele lokale kerken, de stichting Altena Exchange, Toine Korthout en Nel Heidinga die zich het lot van deze mensen aantrokken en op zoek gingen naar een manier om ze te helpen. Zij gingen uit van de eigen verantwoordelijkheid van de asielzoeker die in staat moet worden geacht, ondanks de lastige situatie, zelf iets van het leven te maken. Dit uitgangspunt leidde ertoe eerst met de asielzoekers in gesprek te gaan en te vragen naar hun wensen en behoeften. Nel Heidinga kwam op het spoor van het LETS-systeem, een dienstenruilsysteem (zie bijlage voor nadere uitleg). Zij was er erg enthousiast over daar het aansloot bij de behoefte van asielzoekers om, door diensten aan te bieden, betrokken te zijn bij de samenleving en de tijd zinvol te besteden.

In februari 2000 was de LETS-Circle Woudrichem geboren. Van het begin af aan werden de bewoners van het AZC betrokken bij de organisatie, van bestuursniveau tot uitvoerend werk.

Na ontvangst van de forse subsidie van de Start Foundation, kon na een jaar het LETS-huis aan de Kerkstraat 17 officieel geopend worden door de burgemeester van Woudrichem. Samen met enkele asielzoekers was het pand opgeknapt tot een multifunctioneel centrum waar asielzoekers elkaar konden ontmoeten en waar de LETS-winkel, de LETS-administratie en de kindercrèche een plaats hadden.

Toch was de ontwikkeling van het LCW-model een proces van vallen en opstaan. Het samenwerken binnen de organisatie verliep niet altijd vlekkeloos door gebrekkige communicatie en verschil in visie. Het LCW-model zelf was continu onderhevig aan veranderingen. Met recht kun je over de LCW spreken als een lerende organisatie.

In dit verslag leest u meer over de leerprocessen en de resultaten hiervan. We durven te stellen dat de doelstellingen die de LCW zich van te voren heeft gesteld ook daadwerkelijk zijn verwezenlijkt.

De organisatie is zelf verbaasd over de kracht van het LCW-model en hoopt dan ook dat dit model navolging vindt in de rest van Nederland. Al doende emanciperen en een sociaal netwerk opbouwen is niet alleen van belang voor asielzoekers maar ook voor Nederlanders

die door een handicap of hun maatschappelijke positie in een isolement dreigen te raken. Dit verslag is een weergave van de opzet, werkwijze en de resultaten van LCW. Het kan gelezen worden als een eindverslag van een succesvol project, het kan ook gebruikt worden als aanleiding tot de opzet van nieuwe LETS CIRCLES.

Asgedom

In september 1999, ik was toen 23 jaar, ben ik naar Nederland gevlucht. Ik meldde me aan bij het aanmeldingscentrum, waar ik drie dagen bleef. Ik moest hier mijn vluchtverhaal vertellen via een tolk. Dat vond ik moeilijk. Hoe wist ik of hij te vertrouwen was? Je vertrouwt niemand en je hebt alleen maar grote angst. Je verhaal vertellen blijft altijd moeilijk, je weet niet wat ze ermee doen. Van hieruit werd ik naar het tijdelijke opvangcentrum gestuurd. Later werd ik overgeplaatst naar het asielzoekerscentrum de Embrica Marcel te Woudrichem, een nieuw centrum, gelokaliseerd op een boot..

Er was toen nog niet zoveel te doen op de boot. De mensen bleven in hun kamertje en hadden geen weet van de buitenwereld. Nieuwsgierige inwoners van Woudrichem kwamen kijken wat voor mensen er nu op deze boot zaten, in welke situatie zij zaten en wat zij in het dagelijks leven deden. Een paar van deze mensen, de initiatiefnemers van de LETS Circle, trokken zich ons lot aan. Zij zagen dat wij alleen maar zaten te wachten en hierdoor vreselijk depressief werden. Het idee ontstond om de bewoners een betere leefsituatie te bezorgen zodat zij actiever en daardoor positiever konden worden. 'Laat mensen van de boot komen' was het motto. Dit was de start voor een aantal projecten. Er werden tuinen opgeknapt, oudere mensen werden geholpen met de boodschappen, een schuurtje werd geschilderd, er werd ergens een kopje koffie gedronken... Hoewel er in het begin niet zoveel mensen uit Woudrichem meededen, werden toch hoe langer hoe meer mensen nieuwsgierig naar ons en kwamen naar de boot toe. Omdat dit project nieuw was in Nederland, hadden we de interesse van de media.

Het was erg grappig te beleven hoe wij met z'n allen om een televisie geschaard zaten om naar het journaal te kijken.

LETS werd in het begin niet door ons vertrouwd, want zo'n soort organisatie kenden we helemaal niet. We bekeken hoe alles ging en hadden grote argwaan. Was dit uitbuiting? Waarom die druppels? Maar LETS regelde 'werk' voor ons, waardoor we meer contacten kregen en meer zelfvertrouwen. Zo nam ook ons vertrouwen in LETS toe.

Het systeem werkte goed. Mensen gingen aan de slag en deden klussen bij particulieren. Hiermee verdienden zij 'druppels', een ruilmiddel in plaats van geld. Deze 'druppels' hadden waarde. Er konden andere diensten van gekocht worden en later ook spullen, waardoor men ook eens iets extra's had. Dat was belangrijk voor de mensen. Men kreeg meer

eigenwaarde. Men was niet meer zo afhankelijk en de sfeer op de boot veranderde. Waren er eerst veel ruzies en vechtpartijen, nu waren mensen moe van het werken maar vriendelijk, tevreden en er werd weer gelachen. Er zaten 43 nationaliteiten op de boot. Bij andere centra hoort soort bij soort, LCW heeft dat doorbroken. We werden één gemeenschap, die werkte aan een gemeenschappelijk doel. Uit de contacten die we onderling op de boot kregen ontstonden soms vriendschappen tussen mensen van verschillende nationaliteiten. Er liepen ook wel dingen niet zo goed en er was soms miscommunicatie, of ruzie. Die keer dat we moesten klussen en er een LETS-lid bij stond die niks deed. Ik zei tegen hem dat hij mee moest doen of anders beter thuis kon blijven. Hij verdiende zo druppels waar hij geen recht op had, maar hij zei dat ik zijn baas niet was. Het werd een felle discussie, op straat nota bene. Ik wilde dat niet omdat de omstanders een verkeerde indruk zouden krijgen.

Ik was erg geïnteresseerd in de LCW en wilde graag meehelpen om alle ideeën in praktijk te brengen. Ik heb me aangemeld om mee te helpen organiseren. Ik werd lid van de managementgroep, was verantwoordelijk voor de druppeladministratie en het beheer van het LETS- huis. Door het in mij gestelde vertrouwen werd ik weer trots op mijzelf.

Ik had al een cursus Nederlands gedaan en Nederlandse boeken gelezen, maar ik kon de taal pas echt goed leren toen ik werkte voor LCW en daardoor de kans had met Nederlanders te praten. Ik wist niets van de Nederlandse cultuur. Ik wist niet wat er zich buiten de boot afspeelde en wat de Nederlanders van ons dachten. Ik voelde me daardoor onzeker en verloren. Door Nederlanders te leren kennen zag ik dat mensen hier ook aardig zijn en dat zij onze situatie konden begrijpen. Vanaf toen kwam ik ook met jongeren in contact en ging naar de sportvereniging en popfestivals. De andere cultuur was voor mij opengegaan.

Uit belangstelling vragen Nederlanders of je politiek of economisch vluchteling bent maar vluchtelingen definiëren zich niet zo. Het is meer een mengeling van motivaties. Sommige Nederlanders denken superieur en kijken niet gelijkwaardig naar ons. Zij willen ons helpen en komen aandraven met grote zakken oude kleren. Dat voelt erg beledigend, wij willen geen liefdadigheid. Je wordt geacht arm te zijn, heb je een mobiel, wat erg nuttig voor ons is om allerlei instanties te bellen, dan is er onbegrip. Ik wil op gelijk niveau behandeld worden. Je wordt te vaak beoordeeld op je buitenkant. Mensen denken dat je dom bent, vooral als je nog niet goed Nederlands kunt praten.

Maar ik had soms zelf ook een verkeerd beeld van mensen. Ik was eens bang voor één van de LETS-leden. Hij keek je zo eng aan. Later hoorde ik dat hij een glazen oog had. Ook ik ben veranderd net als de bewoners van Woudrichem zijn veranderd. Oudere mensen, die eerst niks van ons wilden weten, zeggen ons nu vriendelijk goedendag. Bij een officiële instantie zal je altijd een vreemde blijven, maar hier wordt je bij je voornaam genoemd en door het werk buiten de boot, maakte je een praatje met elkaar. Ik heb geleerd dat alle mensen gelijkwaardig zijn. Het maakt niet uit waar je vandaan komt of welke huidskleur je hebt. Je moet respect naar elkaar tonen, en door samen te werken leer je van elkaar. Ook besef ik nu hoe belangrijk het is dat je een daginvulling hebt. Een onzekere toekomst en

alle tijd hebben om daarover te piekeren is het ergste wat er is.

Drie jaar heeft LCW kunnen duren, toen werd het centrum gesloten en werden de bewoners naar andere centra gestuurd. De goede sociale contacten die mensen door LCW hebben kunnen opbouwen zijn vaak blijven bestaan. De mensen vertellen andere vluchtelingen wat zij in Woudrichem gedaan hebben om een betere situatie te creëren en zij willen er soms ook voor zorgen dat anderen het beter krijgen, zo zal LETS zich misschien uitbreiden.

1. Doelstellingen en resultaten LETS-Circle Woudrichem

Met betrekking tot de bewoners van het AZC te Woudrichem had LCW de volgende doelstellingen voor ogen:

1. *Gelegenheid bieden tot een zinvolle tijdsbesteding*
2. *Gelegenheid bieden tot zinvolle contacten onder elkaar en met de lokale Nederlandse bevolking.*
3. *Gelegenheid bieden tot het beter leren van de Nederlandse taal.*
4. *Het bevorderen van de integratie van de asielzoekers in de Nederlandse samenleving, met name in Woudrichem en omgeving.*
5. *Het vergroten van het bestedingsvermogen*

Met betrekking tot de lokale bevolking was er maar een doel:

1. *Het in contact brengen met asielzoekers om zo te leren over andere culturen en vooroordelen te verminderen.*

Het merendeel van deze doelstellingen heeft een kwalitatief karakter. Het is dus lastig aan te tonen in hoeverre bovenstaande doelstellingen zijn gerealiseerd. Kwantitatief kunnen we zeggen dat ongeveer tweederde van de bewoners van het AZC in meer of mindere mate hebben deelgenomen aan de LCW (en 150 Nederlanders) en dat gedurende de drie jaar dat het LETSysteem heeft gedraaid er voor 250.000 Euro aan goederen en diensten onderling is geruild. Kwalitatieve resultaten zijn lastiger aan te tonen. De asielzoekers die hebben deelgenomen aan de LCW spreken bijna allemaal redelijk tot goed Nederlands, maar ook beter dan andere asielzoekers? Zijn de inwoners van Woudrichem inderdaad anders gaan denken over asielzoekers? In de straten van Woudrichem waren asielzoekers een normaal beeld, maar zijn ze daarmee ook geïntegreerd?

Wat wij weten over de effecten van de LCW op asielzoekers komt voort uit persoonlijke gesprekken. Daaruit is ons duidelijk geworden dat de LCW een emancipatoir effect heeft gehad. De asielzoekers zijn zelfbewust, spreken goed Nederlands en lijken positief te kijken naar de toekomst. Dit is gebleken uit gesprekken met asielzoekers na de sluiting van het AZC in Woudrichem. Ook zij waren verbaasd dat in hun nieuwe AZC's zo weinig bewoners Nederlands spreken, laat staan contact hebben met Nederlanders. De sfeer in hun nieuwe AZC's wordt vaak als meer negatief beschreven. Een mooie anekdote is dat het AZC te Ulrum (Noord-Groningen) ons belde met de vraag wat LETS nu precies inhield. Een nieuwe bewoner aldaar, een voormalig bewoner van het AZC te Woudrichem, ging iedere dag bij de medewerkers van het COA langs met het verzoek tot overplaatsing omdat hij stage liep voor LETS en nu te ver moest reizen. Een dergelijke assertiviteit hadden ze nog maar zelden gezien bij een asielzoeker.

Wij hebben enkelen leden van LCW geïnterviewd. Deze gesprekken bevestigen boven-

staand beeld. In dit verslag zijn deze interviews opgenomen ter illustratie van wat LCW voor de individuele deelnemer heeft betekend.

Om een objectief beeld te krijgen van de effecten van de LCW op asielzoekers en Nederlanders, zijn we op zoek naar een onderzoeksinstituut dat een kwalitatief onderzoek wil opzetten (zie: Onderzoek effecten LCW-model). We verwachten met de resultaten van een dergelijk onderzoek toegang te verkrijgen tot beleidsmakers. Wij denken nu voldoende materiaal te hebben om de negatieve gevolgen van het huidige asielbeleid aan te tonen en daarvoor goede alternatieven aan te dragen. Dit eindverslag is ook in dit licht geschreven.

1.1. Het LCW-model

De LCW heeft als LETS-eenheid de Druppel, die een ruilwaarde van 1 Euro vertegenwoordigt. Een deelnemer kan met Druppels diensten betalen en goederen kopen bij andere deelnemers van de LCW. Vragers en aanbieder spreken zelf af hoeveel Druppels iets gaat kosten. De LCW-organisatie stelde wel een minimum van 5 Druppels per uur arbeid in. Een deelnemer heeft bij de LCW-administratie een rekening waarop het saldo wordt bijgehouden. Druppels worden met behulp van cheques naar de rekeningen van andere deelnemers overgeschreven. Iedere deelnemer begint met een saldo van nul Druppels. Het netto-resultaat van elke transactie is eveneens nul: wat er op de rekening van de ene deelnemer bijkomt, gaat er bij die van een ander weer af.

Al snel werd het de organisatie duidelijk dat asielzoekers voornamelijk Druppels verdienen en de Nederlandse deelnemers ze voornamelijk uitgaven. De asielzoekers hadden weinig mogelijkheden om hun Druppels uit te geven. Op deze manier komt de handel tot stilstand en loopt een LETSysteem vast. Om de handel toch goed te laten verlopen heeft de organisatie een truc bedacht. De Druppeluitgevers (Nederlandse particulieren en bedrijven) met een negatief Druppelsaldo konden hun negatief saldo afkopen met Euro's. Een Nederlandse deelnemer die geruime tijd een negatief Druppelsaldo had, kreeg van de organisatie een acceptgiro toegestuurd met het verzoek het Druppelsaldo, door betaling in Euro's, weer op nul te brengen. Door de particulieren werd altijd betaald. Bij de bedrijven zijn er wel eens problemen geweest, zo ging een bedrijf failliet waarna deze niet meer in staat was zijn negatieve Druppelsaldo af te kopen. Dit verlies heeft de LCW op zich genomen.

De LCW heeft ervoor gekozen dat bij het afkopen van een negatief Druppelsaldo particulieren 1,2 en bedrijven 1,5 Euro per Druppel betalen. 1 Euro werd besteed aan de inkoop van goederen voor de asielzoekers (telefoonkaarten, mobiele telefoons, shampoo, luiers, voedsel e.d.) Het overige deel werd gebruikt als bijdrage in de kosten van de organisatie. De goederen werden te koop aangeboden in de LETS-winkel tegen Druppels. Zo raakten de asielzoekers toch hun Druppels kwijt. De LETS-winkel is een essentieel onderdeel van

het LCW model gebleken. Zeker toen de verantwoordelijkheid van de winkel werd overgedragen aan een asielzoekster met winkelervaring, werkte de winkel goed. De extra kosten voor het afkopen van een negatief Druppelsaldo was soms lastig uit te leggen aan asielzoekers. Zij werkten voor 5 Druppels per uur en wisten dat de organisatie 6-7,5 Euro kreeg. Dit kan onrechtvaardig overkomen als niet goed kan worden uitgelegd waar dat extra geld aan wordt besteed.

Jelena

Van wanneer tot wanneer bent u deelnemer van de LCW?

Vanaf 2001 tot nu.

Waarom heeft u zich bij LETS aangemeld?

Nel H. was zo blij met LETS en wij woonden toen al bij Nel in het tuinhuis. Ik ging een keer mee naar het LETS-huis en zag de winkel en zag ook dat het een beetje chaotisch was in de winkel. Ik dacht: 'dat kan systematischer'. Toen ben ik de winkel gaan organiseren, dat vond ik erg leuk. Mijn ouders hadden vroeger in Kazachstan een levensmiddelenwinkel. We verkochten eerst alleen telefoonkaarten en enkele soorten shampoo e.d. voor Druppels. Toen heb ik nagedacht, 80% van de bewoners van de asielboot kwam uit Rusland. Ik ben toen Russische levensmiddelen gaan verkopen. Dat liep erg goed en het was heel erg leuk. Ik heb vriendschap gesloten met de leverancier van Russische producten, dat zijn hele aardige mensen. Ik heb wel 400 kg boekweit en heel veel worst verkocht. Ik deed daarbij de administratie van de winkel, in Druppels. Ik schreef voor de Nederlanders bij de producten wat het was want zij konden de Russische opschriften natuurlijk niet lezen. Nu de boot weg is en de LETS-winkel niet meer bestaat, mis ik de winkel, de bezigheden en de contacten heel erg.

Wat zijn uw diensten geweest?

Ik regelde de winkel en ik ben een keertje ober geweest bij een lunch met de woningbouwvereniging.

Welke diensten hebt u ontvangen? Of wat deed u met de Druppels die u verdiende?

Ik kocht voor de Druppels die ik verdiende ook zelf producten uit de winkel en ik heb privé-taalles gehad van een Nederlandse deelnemer. Ook betaalde ik met Druppels iemand die ons naar het kantoor reed waar wij moesten stempelen.

Bent u mee geweest met de uitjes van LETS, wat vond u daarvan?

Heel gezellig!! Ik ben met mijn man en mijn zoontje mee geweest naar de Efteling en naar Epe. Wij vonden het erg leuk, heel erg leuk, een groot feest. Dat was heel erg goed gedaan!

Bent u naar de LETS Cafés geweest, wat vond u daarvan?

Een paar keer. Ik vond het teveel lawaai en teveel rook.

Welke waarde heeft LETS voor u gehad naast het verdienen van Druppels?

Ik heb veel geleerd van LETS. Doordat ik zo bezig was met het helpen van anderen en met het opzetten van de winkel voelde ik mij veel minder ziek en depressief. De tijd ging zo snel, ik dacht niet zoveel na over mijn eigen problemen.

Wat vindt u van LETS?

Heel goed en leuk. Het was een grote ervaring voor mij. Ik kreeg veel contacten met leuke mensen.

Zijn er soortgelijke activiteiten in de andere asielzoekerscentra?

Nee, veel mensen die ik spreek vragen er nu nog naar en sommigen willen zelf in hun nieuwe centrum een LETS-Circle opzetten. Maar dat is moeilijk voor ze en ze zijn zover van Woudrichem weg dat het ook niet van hieruit kan. Er belden ook mensen uit Drente die wel iets met LETS wilden en vanuit Ossendrecht, Gorinchem en Etten-Leur. Maar het is moeilijk voor asielzoekers om zelf werk te vinden en om het LETS systeem aan Nederlanders uit te leggen. Ik wil wel meehelpen om LETS te verspreiden naar andere asielzoekerscentra.

Maakte LETS een verschil? Zo ja, welk verschil?

Voor iedereen van de boot maakte LETS een verschil. Iedereen mist LETS nu. Zij willen heel graag werken maar zij kunnen niet. Ik en alle anderen leerden goed Nederlands spreken door LETS. Het was zo goed, het was een pracht idee en het is heel jammer dat het nu bijna weg is.

1.2. De waarde van de Druppel

Een aandachtspunt is het behoud van de waarde van de Druppel geweest. Hoewel de Druppel een tegenwaarde heeft van 1 Euro werd dit door de asielzoekers in de praktijk niet zo ervaren. Zij hadden liever Euro's dan Druppels. Logisch, ook een asielzoeker kan meer met een Euro dan met een Druppel. Dit maakte de Druppel in de praktijk minder waard dan de Euro. Dit uitte zich onder andere in het feit dat asielzoekers telefoonkaarten voor Druppels kochten en deze voor minder Euro's weer doorverkochten. De waarde van de Druppel werd ondermeer versterkt door:

Druppels als spaarplan

Bij vertrek van de asielzoeker uit de regio Woudrichem werd bij een eventueel positief

saldo de Druppels uitgekeerd in Euro's. Dit maakte bij een negatieve beslissing de terugkeer naar het thuisland eerder mogelijk en gaf bij een positieve beslissing extra financiële ruimte voor bijvoorbeeld het inrichten van een nieuwe woning.

Er is voor 11.377 Druppels uitgekeerd in Euro's als spaargeld aan vertrekkende asielzoekers.

Noodfonds

Een ander besluit was dat kosten voor rechtsbijstand, kosten voor de vervanging van goederen na diefstal, medische kosten, kosten voor onderwijs, kosten die gemaakt worden bij het overlijden familielid e.d. 1:1 (d.w.z. voor iedere Euro betaalt de asielzoeker 1 Druppel) vergoed werden door de LCW. Een asielzoeker kon beroep doen op dit fonds waarna zijn aanvraag werd beoordeeld door een medewerker van de LCW. Bij twijfel werd de aanvraag voorgelegd aan de managementsgroep.

Tot nu toe is voor 4.918 Druppels omgewisseld via het noodfonds.

LETS-winkel

Een belangrijk onderdeel van de LCW was de LETS-winkel. Door de verzelfstandiging hebben we meer efficiëntie en klantgerichtheid bereikt. Dit heeft geleid tot een beter aanbod. Een aanbod aansluitend op de vraag verhoogt de waarde van de Druppel.

In de winkel is een totaal van 53.865 Druppels besteed.

1.3. Wisselfonds

Uiteindelijk kwam iedere Druppel van asielzoekers, via de winkel, het noodfonds of het spaarplan, bij de organisatie terecht. Dit betekende dat de organisatie een fonds in Euro's diende te hebben minimaal ter grootte van de hoeveelheid uitstaande Druppels bij de asielzoekers. Bij LCW noemden we dit het Wisselfonds.

De Euro's in het Wisselfonds waren afkomstig van bedrijven en particulieren die hun negatieve Druppelsaldi afkochten, en van subsidiegelden.

1.4. Asielzoekers en LCW-werk

Het zoeken van werk via de officiële weg biedt asielzoekers weinig mogelijkheden om hun financiële en sociale situatie te verbeteren. Ten eerste mogen asielzoekers maar 12 weken

per jaar onder zeer strikte voorwaarden werken. Ten tweede vergt de aanvraag van een werkvergunning veel tijd en papierwerk, ook voor het bedrijf waarvoor de asielzoeker wil werken. Veel bedrijven haken dan ook voortijdig af (na uren aan de telefoon te hebben gezeten). Ten derde wordt een groot deel van de verdiensten door het COA gevorderd als bijdrage aan de opvang. Veel asielzoekers kiezen er dan ook voor om zwart te werken. Zwart werken heeft echter twee grote nadelen: als de arbeidsinspectie een asielzoeker betrapt op zwart werken kan dit gevolgen hebben voor de procedure daarnaast hebben asielzoekers geen rechtsbescherming tijdens het zwart werken. Zo komt het voor dat asielzoekers niet betaald worden voor hun werk. De LCW was voor de asielzoekers in Woudrichem een alternatief om uit het zwart werk circuit te blijven. Naast het helpen met vinden van werk speelde de LCW een positieve rol op het gebied van arbeidsvoorwaarden. Zo lag het risico van wanbetalende bedrijven bij de LCW en niet bij de asielzoeker. Toch kwam het ook voor dat asielzoekers, omdat ze geactiveerd werden door de LCW, aan een zwart betaalde baan kwamen.

De LCW heeft op verschillende manieren de bewoners van het AZC te Woudrichem aan werk geholpen:

Particulieren

In eerste instantie probeerde de LCW asielzoekers bij Nederlandse particulieren aan het werk te krijgen. Het ging hier vooral om schoonmaakwerk, tuinonderhoud en klussen. De opzet van een LCW gidsje om vraag en aanbod inzichtelijk te maken, werkte vooral goed om ideeën op te doen. Echter voor het leggen van contact bleek toch persoonlijke bemiddeling nodig. Nederlanders vonden het lastig om naar het AZC toe te gaan om de asielzoeker te benaderen, asielzoekers werden door hun beperkte kennis van het Nederlands gehinderd in het leggen van contacten. Het handhaven van de gids was te bewerkelijk en leverde te weinig daadwerkelijke contacten op.

De problemen die particulieren ondervonden waren asielzoekers die om geld vragen, werk dat niet goed werd gedaan, niet op tijd komen en taalproblemen. Voor een deel ligt de verantwoordelijkheid voor het oplossen van deze problemen bij de Nederlandse deelnemers zelf. Zo moesten Nederlandse deelnemers begrijpen dat het tijd en aandacht vergt als een asielzoeker bij hun thuis komt schilderen, de tuin of het huishouden komt doen. Asielzoekers zijn geen professionele of goedkope arbeidskrachten. Het merendeel heeft begeleiding nodig bij het verrichten van arbeid in de voor hun zo vreemde Nederlandse samenleving. Daarnaast werden Nederlanders voortdurend geconfronteerd met de ellende van asielzoekers.

Maar natuurlijk lag hier ook een taak voor de LCW door bijvoorbeeld over de mogelijke problemen te communiceren naar de Nederlandse deelnemers en beide partijen te begeleiden. Hierin speelde het LETS-huis een belangrijke rol, hier was de LCW altijd bereikbaar.

Bedrijven

Het bleek dat de LCW onvoldoende werk kon vinden voor de asielzoekers bij particulieren. De vrouwen ontwikkelden vaak stabiele relaties door hun huishoudelijke werk bij particulieren. Voor de mannen was er geen regelmatig werk bij particulieren, er waren vaak alleen losse klussen te doen. We hebben toen bekeken of asielzoekers, onder voorwaarden, konden werken bij bedrijven. Al vanaf het begin waren er ook asielzoekers werkzaam bij een lokale appelboer als plukkers maar verder hadden we nog niet veel ervaring met bedrijven. Hoe om te gaan met bedrijven is een groot discussiepunt geweest omdat hier de LCW zich op de grens begeeft van wat wel en niet door allerlei overheidsinstellingen (belastingen, arbeidsinspectie, COA) kan worden toegestaan. Mede daarom ontwikkelde de LCW een stageplan (zie bijlage). Dit betekent o.a. dat de LCW van de deelnemende bedrijven een opleidingsinspanning vraagt. Aan de hand van een van te voren vastgesteld opleidingstraject leert de asielzoeker werkgerelateerde zaken die hem bij een toekenning van de status sneller werk helpen te vinden op de reguliere arbeidsmarkt. Mocht de asielzoeker geen permanente verblijfstatus krijgen dan wordt de stagevergoeding in Druppels uitgekeerd in Euro's. Dit maakt terugkeer naar het thuisland eerder mogelijk.

Het stageplan is een succes geworden. Misschien niet zozeer qua aantal deelnemende bedrijven, dit waren er een tiental, maar wel door de kansen die het de asielzoekers heeft geboden om te werken aan hun eigen toekomst. Ons succesverhaal is een asielzoeker die stage loopt bij een hakkenbar waarvan de eigenaar betrokken en serieus heeft gewerkt aan de opleiding van deze asielzoeker tot volwaardig medewerker. Mocht deze asielzoeker status krijgen dan kan hij binnen dit bedrijf direct aan de slag.

Negatieve ervaringen waren er natuurlijk ook. Een stagiair kwam niet opdagen op het werk zonder van te voren te bellen om zich af te melden. Het bleek dat de asielzoeker die dag voor de rechtbank moest verschijnen aangaande zijn asielaanvraag. Later vertelde de asielzoeker tegen zijn baas dat hij ziek was en niet kon bellen. Hieruit blijkt dat het allerbelangrijkste voor de asielzoeker zijn/haar procedure is. Als dit op enig moment speelt dan zijn alle andere zaken van geen belang. Ook blijkt hieruit dat de asielzoeker niet graag verteld over de voortgang van de procedure. Een andere stagiair vertelde aan zijn nieuwe (Nederlandse) collega's dat hij in het land van herkomst drie huizen heeft. Dit leidde tot een ruzie aangezien de Nederlandse werknemers niet begrepen wat iemand dan hier te zoeken heeft. Een andere stagiair gaf indirect aan, zolang bij het bedrijf te willen werken voor Druppels totdat hij een zwarte baan in Euro's had gevonden. Dit wekte de woede van de baas die zich gebruikt voelde (ben geen sociale werkplaats) en niet meer kon vertrouwen op de inzet van de stagiair.

Wat betreft de begeleiding ligt de verantwoordelijkheid niet alleen bij de LCW maar ook bij het bedrijf zelf. Een eerste stap kan al zijn het personeel voor te lichten over de komst van de stagiair. Daarnaast is een tweewekelijks voortgangsgesprek het minimale wat een be-

drijf kan doen. Vanuit de LCW bestond de begeleiding uit preventie van veel voorkomende problemen door voorlichting te geven en het ondersteunen van het bedrijf en de stagiair bij problemen waar stagiair en bedrijf onderling niet uitkomen.

Gesponsorde arbeid

Een andere manier om asielzoekers aan het werk te helpen was het aanbieden van gesponsorde arbeid. De LCW biedt aan lokale non-profit instellingen in zorg en onderwijs de mogelijkheid om tijdelijk een asielzoeker mee te laten helpen in de instelling. De LCW neemt de betaling van 5 Druppels per uur op zich. Concreet houdt dit in dat we op zoek zijn gegaan naar werkplekken in verzorgingstehuizen, scholen en bij de diaconieën van kerken. Een asielzoeker heeft een dag per week meegeholpen op een basisschool. Twee andere asielzoekers deden mee aan een kookproject in een verzorgingshuis. Daar hielpen zij een keer in de week dementerende ouderen bij het koken en gaven zij persoonlijke aandacht. Het was goed om te zien dat zowel de asielzoekers als de bejaarden daar veel voldoening uit haalden.

In totaal heeft de LCW voor 1.700 Druppels (340 uur) aan arbeid gesponsord. Het idee om ook andere organisaties te laten sponsoren voor de gesubsidieerde werkplaatsen is door de sluiting van het AZC niet meer van de grond gekomen.

Aaron

Van wanneer tot wanneer bent u deelnemer van de LCW?

Vanaf 2001, toen ik in het centrum kwam wonen tot de sluiting van de boot.

Waarom heeft u zich bij LETS aangemeld?

Ik ben geen hond. Ik kan niet alleen maar slapen, eten, zitten en denken. Ik ben mens, ik wil werken!

Wat zijn uw diensten geweest?

Werken in de tuin, schilderen, appels plukken. Een lunch bereiden bij de woningbouwvereniging. En ik heb stage gelopen bij een meubelspuitery.

Welke diensten hebt u ontvangen? Of wat deed u met de Druppels die u verdiende

Ik heb een playstation voor mijn zoon gekocht, telefoonkaarten, Russisch eten en pontkaarten, een boete en de verzekering voor mijn brommer.

Bent u mee geweest met de uitjes van LETS, wat vond u daarvan?

Ja, ik ben natuurlijk mee geweest naar alle uitjes van LETS. Ik vond het heel gezellig. Vooral het weekend in Epe, drie dagen feest maken: een goede vakantie na lange tijd.

Bent u naar de LETS Cafés geweest, wat vond u daarvan?

Ik ben wel 10x naar het LETS-cafe geweest. Daar kon ik met andere Nederlandse mensen kennismaken.

Welke waarde heeft LETS voor u gehad naast het verdienen van Druppels?

Ik heb Nederlandse kennissen gemaakt, ik werd gegroet. Mijn vrouw werkte in de huishouding. Ik heb Nederlands geleerd. Als ik werk gaat het goed met mij. Dan denk ik niet aan mijn problemen.

Wat vindt u van LETS?

Het is heel belangrijk voor mij om contacten te hebben. Jij bent nu de eerste na een week waar ik contact mee heb (naast mijn familie).

In Woudrichem wachtte ik tot het LETS-huis open was en ging ik daar lekker koffie drinken en kLETSEN.

Zijn er soortgelijke activiteiten in de andere asielzoekerscentra?

Nee. Mijn hart doet pijn ik wil hier ook een LETS-huis maken!

Het werk van de LCW-vrijwilligers, zowel Nederlanders als asielzoekers, werd beloond in Druppels. De Nederlandse vrijwilligers gebruikten de verdiende Druppels om asielzoekers aan het werk te helpen. Door dat ons tuin-, klus-, kook- en huishoudelijk werk gedaan door anderen kwam ook daadwerkelijk tijd vrij om je in te zetten voor de LCW. We kregen hierdoor ook zelf inzicht in de capaciteiten van de mensen zodat de bemiddeling gemakkelijker verliep.

1.5. Druppels in cijfers

De grootste werkgever binnen de LCW was de LCW zelf. Zij heeft voor bijna 43 000 Druppels aan arbeid laten verrichten.

Gecreëerde Druppels

Bij	Druppels
Particulieren	18 438,67
Bedrijven	37 205,42
Gesponsorde arbeid	1 693,72
LCW	
Bestuursvergoeding	21 733,18
Administratie	8 968,92
Winkelwerk	4 019,10
Verbouwing LETS-huis	4 140,90
Schoonmaak LETS-huis	1 607,86
Postbezorging	871,59
Overig	1 557,47
Totaal	100 236,83

Uitgaven Druppels door asielzoekers

Wat	Druppels
Goederen	23 313,23
Noodfonds	
Advocaat	2 893,75
Grafsteen	1 097,02
Boetes	271,00
Verzekeringen	279,01
Tandarts	129,00
Overig	249,53
Winkel	53 865,27
Reiskosten	3 708,84
Spaargeld	11 377,75
LETS-activiteiten	1 132,09
Totaal	98 316,49

Gedurende de drie jaren dat de LCW draaide is er in totaal voor 244 000 Druppels aan diensten en goederen verhandeld. Het totale aantal transacties bedraagt 5100.

2. Activiteiten

Een fantastische start van LCW werd gemaakt op de dag dat Staatssecretaris J.Cohen het AZC te Woudrichem officieel opende. Samen met de Gemeente, het COA en het Vluchtelingenwerk organiseerden we een welkomstdag, waar de sfeer bepaald werd door een Braziliaanse showband en door authentieke Irakese muziek.

Naast de eigen LCW-stand waren er diverse workshops. Het geheel werd omlijst met buitenlandse hapjes en drankjes.

2.1. LETS-café

Er zijn in totaal negentien LETS-café's georganiseerd.

Doelstelling:

Het doel was in eerste instantie de contacten en dienstenruil tussen de deelnemers te faciliteren. Er blijkt echter altijd een spanning tussen het doel waarmee activiteiten worden opgezet en het leven dat zij uiteindelijk zelf gaan leiden. Het LETS-café werd het 'uithangbord' van de LCW. De asielzoekers noemden de LCW steevast het LETS-café. Door het LETS-café werden de mensen uit Woudrichem er op gewezen dat LETS nog steeds liep. De avonden werden uiteindelijk meer door Nederlanders dan door asielzoekers bezocht, blijkbaar leefde er een behoefte onder de Woerkummers om kennis te maken met muziek uit andere culturen. Interesse is het begin van toenadering.

Verloop:

De eerste twee LETS-café's waren vooral opgezet om mensen aan elkaar te koppelen. Dit werkte niet zo goed. We ontdekten dat we constante publiciteit nodig hadden en het moest spectaculair.

We kregen de kans een Zuid Afrikaanse jeugd dans- en theatergroep op te laten treden. Vooral de asielzoekers herkenden zich in de door deze groep uitgesproken roep om bevrijding. Er volgden Oudhollandse - en zigeuner muziek. We hadden vervolgens een grotere locatie nodig. Het café De Teerkamer in Woudrichem werd onze stek.

Avonden die asielzoekers geweldig hebben gevonden waren die met Russische zang en accordeon, Koerdische band en de Nederlandse meezingers (toen werden de Nederlanders bekeken). Goed bezocht werden de avonden met Senegalese dansmuziek, zigeunerjazz, de djenbespeler, Egyptische dans en muziek.

Het enthousiasme van de asielzoekers werd gaandeweg minder, maar de Nederlanders kwamen in grote getale. De asielzoekers werden steeds moedelozer van het voortdurende verblijf in het AZC. Het belang van publiciteit deed ons besluiten wel met de LETS-café's door te gaan. Er volgden avonden met Klezmer, Fado, muziek uit Nederland, Indonesië, Poolse muziek en een bluesband uit de regio.

2.2. Uitjes

Er zijn in totaal vijf uitjes georganiseerd.

Doelstelling:

Het eerste busreisje naar de dag van de START Foundation in Wageningen maakte ons duidelijk dat mensen van de boot heel graag een uitstapje maakte, zo waren zij even weg van de boot en hun ellende. De busreisjes stonden ook open voor de mensen uit Woudrichem enkelen gingen mee. De reisjes bezorgden ons een goede naam onder de asielzoekers.

Verloop:

We gingen in december 2001 naar de zwarte markt in Beverwijk, in oktober 2002 naar de Efteling, in november 2002 naar een dag van START in Amsterdam, waarbij we een rondvaart door de grachten hebben gemaakt en de mensen de tijd kregen om Amsterdam te verkennen. Als klap op de vuurpijl, als afscheid, een weekend in een vakantiepark in Epe.

2.3. Taallesen

Op een gegeven ogenblik werden de lessen Nederlands op de boot voor de meeste bewoners stopgezet. Wanneer iemand zijn eerste negatieve beslissing ontving had hij/zij geen recht meer op Nederlandse les. Toch wilden veel asielzoekers Nederlands leren, want niet alleen buiten het centrum maar ook binnen het centrum was Nederlands de taal om met elkaar te kunnen communiceren. We hebben toen een aantal van onze Nederlandse deelnemers bereid gevonden in het LETS-huis deze lessen te geven. De lessen werden onderverdeeld in lessen voor beginners en lessen voor gevorderden.

Enkele malen deed ook het COA hiervoor een beroep op ons, omdat ook zij zagen hoe belangrijk Nederlandse les voor de asielzoekers was, omdat zij anders helemaal geïsoleerd raakten. Op verzoek van het COA heeft een Nederlandse LETS-deelneemster twee analfabeten op weg geholpen.

2.4. Lunch

Twee keer hebben we een lunch verzorgd voor de woningbouwvereniging in Woudrichem. Eerst een Oost Europese- daarna een Arabische maaltijd.

Voor 25 mensen werden eigen specialiteiten klaargemaakt, die geen financiële winst, maar wel veel wederzijds respect opleverden.

2.5. Kinderopvang

In het LETS-huis was een kinderkamer waar kinderen konden spelen en waar wekelijks kinderopvang geleid werd door een Nederlandse moeder en een moeder van de boot. Zij verdienden daar Druppels mee. De kinderen kwamen zowel van de wal als van de boot.

2.6. Activiteiten voor kinderen

Rond bevrijdingsdag is op de basisscholen in de regio het thema 'vrijheid in jouw lijf' besproken. Opmerkelijk was dat de asielzoekers die de presentatie hielden niet over hun situatie als asielzoeker wilden spreken, maar vragen stelden aan de kinderen over vrijheid en wat ze zelf daarvan dachten. De kinderen gingen daar gretig op in en er ontstonden geanimeerde gesprekken.

In december 2001 hebben we Sinterklaas gevierd met kinderen van de boot en kinderen van de wal. Er waren bouwplaten met een schoen erop uitgedeeld. Deze schoentjes werden in elkaar geplakt, gekleurd en voorzien van naam, geslacht en leeftijd naar het LETS-huis gebracht. Zo hadden we voor ieder kind cadeautjes (uit de tweede hands gekregen voorraad en enkele gekochte aanvullingen). De kinderkamer zat eivol en was oververhit. Grappig was het verschil in reactie. De Nederlandse kinderen waren naar gewoonte zeer onder de indruk van Sinterklaas. De kinderen van het AZC vonden het vooral een goede grap: meneer Ben (de conciërge van het AZC) verkleed als de goed heilig man.

In december 2002 hebben we samen met het COA een heel programma in elkaar gezet. Enkele moeders van de boot maakten een lunch klaar voor de kinderen op de asielschool. Daarna gingen alle kinderen naar de film 'Pietje Bel'. Vervolgens werd Sinterklaas gezocht, want die was de weg kwijt, en werd gevonden in een bootje in de haven. In een gezamenlijke optocht gingen we naar het AZC, waar de cadeautjes werden uitgedeeld en er voor groot en klein een hapje en een drankje klaarstond.

2.7. Andere activiteiten

Steeds probeerden we mensen met elkaar in contact te brengen. Bijvoorbeeld op de twee barbecues die we 's zomers bij de voetbalvereniging organiseerden.

De discussieavonden die we hebben georganiseerd waren geen succes. De eerste, gehouden op de boot, vroeg, vanuit de bewoners, niet om een vervolg. Ook de interreligieuze ontmoetingen werden maar door een handjevol mensen bezocht. Wat niet weg neemt dat er heel wat gediscussieerd werd, maar dat vond dan vooral plaats in de koffiekamer van het LETS-huis.

In de 'LCW festivalweek' draaiden we de film 'Tussenland' over het opbloeiende contact tussen een asielzoeker uit Soedan en een knorrige Nederlandse bejaarde man. De hoofdrolspeler uit de film woonend in het asielzoekerscentrum in Gorinchem, was uitgenodigd en heeft de film toegelicht.

Rond de jaarwisselingen gaven we de deelnemende asielzoekers van de LCW een cadeautje. Het eerste jaar een zak met fruit, het tweede en derde jaar gaven we een 'Druppelcadeaubon'. Zodat degenen die geen Druppels hadden ook iets in de winkel konden kopen of zich konden inschrijven voor een uitstapje.

Nonna

Van wanneer tot wanneer bent u deelnemer van de LCW geweest?

Meteen na aankomst, nu bijna 3 jaar.

Waarom heeft u zich bij LETS aangemeld?

Omdat Nel mij vroeg te helpen bij het maken van eten voor een lunch bij de woningbouwvereniging in Woudrichem.

Wat zijn uw diensten geweest?

Eten klaarmaken, schoonmaken bij andere LETS-leden, LETS-huis schoonmaken, oppassen op kinderen. Mijn dochter Meri heeft via LETS ook werk met computers kunnen doen.

Welke diensten hebt u ontvangen? Wat deed u met de Druppels die u verdiende?

LETS deed vooral veel voor mij! Ik dacht dat het leven voor mij afgelopen was omdat ik hier met niemand kon praten. Toen hoorde ik dat mevrouw Bakker Nederlandse les gaf en daar heb ik enorm veel geleerd. Ik zei eens tegen Nel dat ik graag Nederlands wilde oefenen maar ik dacht dat zij mij was vergeten, ik beteken niets voor haar. Toen belde ze op en zei dat zij iemand gevonden had die bij mij wilde komen praten. Dat was fantastisch in het begin tekenden we en spraken met handen en voeten maar later ging het veel beter en zijn wij goede vriendinnen geworden. Door dat contact heb ik steeds meer contacten met aardige Nederlanders gekregen. Nel is een goede vrouw zij helpt zonder dat zij er iets voor teruggeeft en zij maakt geen verschil tussen mensen en nationaliteiten, zij helpt iedereen. Ik heb ook telefoonkaarten en batterijen gekocht en het Russische eten in de LETS-winkel!

Bent u mee geweest met de uitjes van LETS, wat vond u daarvan?

Wij zijn niet mee geweest omdat Meri op school zat en geen vrij had. Maar veel mensen vonden het geweldig en kwamen erover vertellen bij ons. Zo kregen we ook onderling op de boot meer contact met elkaar.

Bent u naar de LETS Cafés geweest, wat vond u daarvan?

Ja bijna alle keren ben ik geweest, ik vond het leuk, muziek en mensen, geweldig!

Welke waarde heeft LETS voor u gehad naast het verdienen van Druppels?

Taal leren spreken, in contact komen met mensen zowel Nederlanders als op de boot, mens blijven!

Wat vindt u van LETS?

Fantastisch, het komt recht uit het hart.

Zijn er soortgelijke activiteiten in de andere asielzoekerscentra waar u was geweest?

Nee, mensen zijn verbaasd als ik ze vertel over hoe het was in Woudrichem. Op het asielzoekerscentrum in Gorinchem zie je nooit Nederlanders terwijl op de boot iedere dag veel Nederlanders waren, vrienden/bekenden/mensen die groente en brood kwamen brengen etc.

Maakte LETS een verschil? Zo ja, welk verschil?

Door LETS ben ik weer gaan leven. Doordat je zo weinig geld hebt en niet mag werken is het leven moeilijk. Zodra je weer iets mag doen, voel je je weer mens.

3. De organisatie

3.1. Managementgroep

De managementgroep is altijd samengesteld geweest uit asielzoekers en Nederlanders. De managementgroep was zowel verantwoordelijk voor het beleid maar tegelijkertijd ook voor de uitvoer daarvan. Dit was enerzijds een voordeel omdat de praktijk direct het beleid voedde en andersom. Anderzijds gaf dit, met name voor de asielzoekers in de managementgroep, een enorme druk door de vele vragen om werk en uitleg over het systeem. Dit had ook te maken met het feit dat de LCW in het begin nog geen eigen huisvesting had en alle transacties in het AZC plaats vonden, in de kamers van de bewoners.

De communicatie was vaak gecompliceerd. Er werd vergaderd en genotuleerd in het Engels wat voor iedereen een nieuwe taal was. Na een jaar is besloten over te gaan op het gebruik van Nederlands. Het LETS-systeem in deze vorm was volkomen nieuw, er moest gepioneerd worden met weinig mensen en weinig middelen. De vraag om werk was pregnant en veel groter dan het aanbod.

3.2. Raad van Advies

In februari 2002 was de eerste bijeenkomst met de Raad van Advies. Deze raad bestond uit een groep mensen met verschillende talenten die ons hebben geholpen de kwaliteit van de LCW verder te verbeteren. In de Raad zat een juriste, een filosoof, een financieel expert en een organisatiedeskundige. Ook de burgemeester van Woudrichem maakte deel uit van de Raad, uitdrukkelijk op persoonlijke titel.

Belangrijke inbreng van de Raad van Advies lag op het gebied van aanverwante asielzaken. Zo is uit initiatief van de Raad een hulpactie op touw gezet voor een uitgeprocedeerde Somalische asielzoekster met vier kinderen. In een gezamenlijke inspanning van enkele lokale maatschappelijke organisaties is toen (tijdelijke) huisvesting gevonden.

3.3. Nieuwsbrief

3 tot 4 keer per jaar schreef de LCW een nieuwsbrief aan alle deelnemers. Een probleem dat zich hierbij voordeed was de taal. Veel asielzoekers begrijpen slechts simpel Nederlands. Daarom werd er soms voor gekozen een aparte nieuwsbrief te maken met alleen relevante informatie, geschreven in simpele zinnen en geprint in grote letters. De nieuwsbrief werd op het AZC bezorgd door asielzoekers die hiermee Druppels verdienden.

3.4. Media

Vooral in het eerste jaar (2000) mocht de LCW zich verheugen in brede media-aandacht. Van diverse media publieke en commerciële televisiestations, vrijwel alle landelijke dagbladen, de Metro, radiostations en de regionale en lokale dagbladen en RTV. Verder van opiniebladen zoals Elseviers Weekblad en de Nieuwe Revue. Tot in Vlaanderen, in het Vlaamse blad Ter Zake, dat berichtte over lokaal beleid en samenlevingsopbouw.

De LCW bouwde een goede samenwerking op met Het Kontakt, een lokaal huis-aan-huis blad. Het Kontakt plaatste onder andere een 7-delige serie over het dagelijkse leven van de bewoners van het AZC te Woudrichem en aanverwante onderwerpen. Voor deze serie nam Het Kontakt een Iranese bewoonster van het AZC als stagiair in dienst. Daarnaast was Het Kontakt een betrouwbare partner in het geval de LCW iets aan het publiek kwijt wilde.

Haitham

Van wanneer tot wanneer bent u deelnemer van de LCW geweest?

Vanaf het begin: Van november 1999 totdat ik status kreeg in 2002

Waarom heeft u zich bij LETS aangemeld?

Ik wilde contact met mensen en ik wilde werken.

Wat zijn uw diensten geweest?

Ik zat in de managementgroep, heb appels geplukt. Ik heb in het LETS-huis geholpen bij het aanleggen van de elektriciteit en de verwarming en tal van andere klussen. Ik heb met twee andere deelnemers het complete gebouw van het kinderdagverblijf in Woudrichem geverfd.

Welke diensten hebt u ontvangen? Of wat deed u met de Druppels die u verdiende?

Ik heb veel goederen gekocht, zoals veel DA-artikelen luiers voor mijn kind, kringloopspullen en ik heb veel Druppels gespaard die ik uitbetaald kreeg toen ik naar een woning verhuisde. Daarnaast heb ik taxidiensten gekregen van Nederlandse deelnemers.

Bent u mee geweest met de uitjes van LETS, wat vond u daarvan?

Ik ben meegegaan naar de zwarte markt in Beverwijk en naar de startdag in Wageningen. Dit vond ik erg leuk en gezellig.

Bent u naar de LETS Cafés geweest, wat vond u daarvan?

Ik ben altijd naar het LETS-cafe geweest. Het was daar gezellig. Je kon goed kennismaken met andere Nederlanders. Samen lekker eten en drinken en goede muziek.

Welke waarde heeft LETS voor u gehad naast het verdienen van Druppels?

Ik heb Nederlandse mensen leren kennen en ook de Nederlandse cultuur. Het is de beste manier voor een asielzoeker om meer Nederlandse kennissen te maken. Het is de enige manier om op een legale manier werk te krijgen. Want werk is voor mij heel belangrijk! Ook kreeg ik door LETS contact met alle mensen op de boot. Soms was dat moeilijk want door mijn managementfunctie heb ik heel vaak moeten bemiddelen.

Zijn er soortgelijke activiteiten in de andere asielzoekerscentra?

Nee.

Maakte LETS een verschil? Zo ja welk verschil?

Ja, het is goed. Ik heb jou leren kennen en vele andere Nederlandse mensen. Volgens mij is het het beste voor de asielzoekers om te kunnen werken. Het heeft erg veel gezelligheid gegeven.

4. Sluiting AZC

Al langer was bekend dat het AZC te Woudrichem in mei 2003 haar deuren zou sluiten. Meer en meer kwamen er geruchten in de omloop dat het AZC echter eerder zou gaan sluiten. Dit vanwege bezuinigingsmaatregelen van het COA. Op een donderdag in februari kregen de bewoners van het AZC te horen dat volgende maandag de eerste bewoners een brief zouden krijgen waarin stond naar welk AZC ze zouden verhuizen. Na ontvangst van deze brief had de bewoner drie dagen de tijd om te verhuizen. De enige hulp van het COA was een treinkaartje naar de nieuwe bestemming en een container buiten waar de bewoners hun spullen konden weggooien. Als ze hun kamer leeg opleverden kregen ze een bonus van 35 Euro.

De gemeente, de school waarop de kinderen van de bewoners les kregen en de LCW waren niet van te voren ingelicht over de plannen van het COA en totaal verrast. Ze hadden zich op hun manier voorbereid op een goede afronding in mei en werden nu geconfronteerd met een directe sluiting. Erger was het voor de bewoners, die geen tijd kregen om de verhuizing goed voor te bereiden en werkafspraken met de LCW en andere afspraken (dokter etc.) niet meer konden na komen. Die paar bezittingen, zoals kasten, televisies e.d., die de bewoners in de afgelopen jaren hadden verzameld dreigden ze nu te moeten achterlaten. Vandaar dat de LCW, in samenwerking met anderen, in allerijl een verhuisservice heeft opgezet waarbij de bewoners van Woudrichem werden opgeroepen mee te helpen bij de verhuizing van de asielzoekers. Wonder boven wonder is het ons gelukt om bijna alle asielzoekers met hun bezittingen naar hun nieuwe bestemmingen te krijgen.

Juist in het AZC in Woudrichem waren er, mede door de LCW, goede contacten ontstaan tussen asielzoekers onderling en tussen asielzoekers en de bewoners van Woudrichem en omgeving. Aangezien de asielzoekers door heel Nederland zijn hergeplaatst zijn ook deze contacten grotendeels verloren gegaan.

4.1. Vakantie naar de Veluwe

Een van de afscheidsactiviteiten georganiseerd door de LCW voor de asielzoekers die lid waren van het LCW was een vakantie naar een bungalowpark in Epe op de Veluwe. Deze vakantie dreigde te worden afgelast vanwege de vroegtijdige sluiting van het AZC. Toch hebben we, gezien het enthousiasme van de asielzoekers, besloten de vakantie door te laten gaan al zou dat betekenen dat de asielzoekers vanuit heel Nederland naar het dorpje Epe moesten zien te komen. Aan het COA vroegen we organisatorische en financiële medewerking en deze hebben we, zij het met moeite, ook gekregen. Ook de gemeente Woudrichem heeft financieel bijgedragen aan deze vakantie.

De vakantie was een beloning voor alle asielzoekers die actief zijn geweest binnen de LCW, voor de inzet die zij de afgelopen twee jaar hebben getoond maar kreeg, door de vroegtijdige sluiting van het AZC en de verhuizing van de asielzoekers, ook het tintje van een reünie. De idee was om ze gedurende deze dagen de gelegenheid te geven even afstand te nemen van hun dagelijkse problemen en wat rust en ontspanning te bieden. Het weekend werd een groot succes. Ondanks de vervroegde verhuizing van alle asielzoekers, waren er 104 personen aanwezig. Er is goed gefeest en ook het bezoek aan het Dolfinarium was een succes. Het was triest te zien hoe zij, bij het verlaten van het Dolfinarium, één voor één, weer de realiteit tegemoet gingen.

Tijdens deze vakantie is ons gebleken hoeveel het LCW heeft betekend voor de asielzoekers. Zo waren er de verhalen van asielzoekers die zich erover verbaasden dat in hun nieuwe AZC's de bewoners zo weinig contact hadden met Nederlanders. Deze bewoners spraken na jaren verblijf in Nederland nog steeds geen Nederlands en de apathie onder de bewoners daar was veel sterker dan op het AZC in Woudrichem. Andere asielzoekers vertelden ons dat ze als potentieel illegaal in Nederland beter zijn voorbereid op overleven (bv het vinden van zwart werk) zonder daarbij meteen in het criminele circuit te belanden. Het was hartverwarmend om de positieve verhalen en complimenten over LCW en de medewerkers van LCW te horen. Er is dan ook veel gefeest die vakantie.

4.2. Verspreiding LCW-model

Het succes van de LCW maakt het wenselijk om ook op andere plaatsen waar een AZC aanwezig is een dergelijk initiatief te starten. In de afgelopen tijd zijn al vanuit verschillende plaatsen (Apeldoorn, Gorinchem, Arnhem, Etten-Leur etc) verzoeken gekomen van organisaties om uitleg te geven over het LCW-model.

Na het geven van persoonlijke uitleg bekijken we gezamenlijk of er een mogelijkheid bestaat voor het opzetten van een LCW-model ter plaatse. Belangrijkste bottle-neck blijkt hierbij steeds de beschikbare menskracht. Voor het welslagen is een persoon nodig die dagelijks betrokken is bij de asielzoekers en de organisatie. Aangezien dit werk vrijwillig moet gebeuren, ligt hier een probleem. Het verst zijn we gekomen met enkele LETS-deelnemers in Apeldoorn. Dit proces loopt nog steeds.

Recentelijk werd ook in Wijk en Aalburg een LETS Circle opgezet door mensen met een handicap.

De asielzoekers die lid waren van de LCW bleken na hun verhuizing belangrijke ambassadeurs van het LCW-model. Tijdens het vakantie-weekend kwamen al verschillende asielzoekers naar ons toe met het idee om een LETS-kring op te zetten in hun nieuwe AZC.

We kregen zelfs een telefoontje van het COA van het AZC te Ulrum met de vraag wat nu in hemelsnaam LETS was omdat een bewoner er iedere dag opnieuw over begon. Na onze uitleg was het COA aldaar erg enthousiast en is er gezamenlijk nagedacht hoe een dergelijk initiatief ook in Ulrum van de grond kan komen. Helaas staat het AZC van Ulrum ook op de sluitingslijst waardoor tot op heden nog onzeker is wat er van deze kans gaat worden. Verder zijn twee oud-bewoners van het AZC te Woudrichem bezig om, samen met Nederlanders, een LETS Circle op te zetten in Winterswijk voor het AZC aldaar en de naburige AZC's.

De LCW organisatie heeft zelf nog niet actief gewerkt aan de verspreiding van het LCW model. Een belangrijke reden hiervoor is het onzekere voortbestaan van de meeste AZC's, nu steeds meer AZC's gaan sluiten vanwege bezuinigingen en kleinere instroom van asielzoekers. Toch gaat de LCW in de komende maanden actief op zoek naar organisaties die het LCW-model willen toepassen. Daarbij kan de LCW organisatie haar kennis en ervaring inbrengen en begeleiding aanbieden bij de eventuele opstart van een dergelijk initiatief.

Zolak

Van wanneer tot wanneer bent u deelnemer van de LCW geweest?

Vanaf het begin tot de sluiting van de boot.

Waarom heeft u zich bij LETS aangemeld?

Wij wilden kennismaken met Nederlandse mensen, hun cultuur, hun religie. Gewoon weten wat mensen denken.

Wat zijn uw diensten geweest?

Als kok heb ik 5 keer grote feestmaaltijden gemaakt. Voor de kerk, het LETS-huis de woningbouwvereniging maar ook bij Nederlandse mensen thuis. Ik heb geschilderd, appels geplukt en allerlei andere klussen gedaan.

Welke diensten hebt u ontvangen? Of wat deed u met de Druppels die u verdiende?

Ik kon voor mijn kinderen kleren kopen, eten, mijn scooter repareren, kleine meubels van het kringloopcentrum, speelgoed en telefoonkaarten kopen. Zonder Druppels had dit niet allemaal gekund.

Bent u mee geweest met de uitjes van LETS, wat vond u daarvan?

Ja, ik ben naar alle LETS-uitjes geweest en ik vond dat heel gezellig.

Bent u naar de LETS Cafés geweest, wat vond u daarvan?

Ja. Goede muziek en gezelligheid. Je leerde ook daar weer nieuwe mensen kennen.

Welke waarde heeft LETS voor u gehad naast het verdienen van Druppels?

Werk is heel belangrijk voor mij. Respect, ook voor mijn cultuur, zodat men die hier ook leert kennen. We hebben ouders nodig, want die hebben we niet meer. We hebben wijsheid nodig. Ik kan niet leven met een koud hart, dan krijg ik problemen. Contact is super!

Wat vindt u van LETS?

Deze 4 jaar hebben geluk gebracht; feesten, reizen en lachen met elkaar. Ik vind het heel jammer dat we moesten verhuizen

Asielzoekers van andere centra hebben niet deze ervaring. Het was als elektriciteit. Onze ogen gingen open, wij weten hoe het hoort. Ik steel geen worst. Ik volg nu als enige een opleiding. Ook heb ik gewoon geld nodig om te leven en op bezoek te kunnen gaan. Zonder geld kun je nergens naar toe

Zijn er soortgelijke activiteiten in de andere asielzoekerscentra?

Nee, maar ik wil graag een LETS-kring hier organiseren. Wij moeten met Nederlanders goede kennissen worden en kunnen werken. Ik wil net als in Woudrichem op straat gegroet worden, een praatje maken.

Maakte LETS een verschil? Zo ja welk verschil?

We zouden niet Nederlands kunnen praten. Door het LETS-huis hebben we meer Nederlands geleerd dan op school. Werk en contact is voor iedereen belangrijk. Ik kan niet leven zonder respect. LETS was voor mij als een familie. Ik houd van ze!

4.3. Onderzoek effecten LCW-model

Het LCW-model heeft in onze ogen naar behoren gewerkt. Er is in de afgelopen jaren voor tienduizenden Druppels omgezet. Uit gesprekken met de deelnemende asielzoekers blijkt echter dat Druppels niet de voornaamste reden was om deel te nemen. Belangrijker was dat zij, doordat hen mogelijkheden werden aangeboden om te werken aan hun eigen leven en om zichzelf te ontplooiën, hun eigenwaarde hebben kunnen behouden. Zij zijn mens gebleven in een situatie die dat nu juist zo lastig maakt. De deelnemers van LCW spreken relatief goed Nederlands en hebben het niet afgeleerd om op te komen voor zichzelf.

Deze resultaten staan in schril contrast met de verhalen die we horen van asielzoekers in andere AZC's. Daar komen mensen amper het AZC uit en spreken, ook na jarenlang verblijf in Nederland, nog nauwelijks Nederlands.

Wij denken, door onze gesprekken met asielzoekers, dat de deelnemers aan de LCW beter in staat zijn om zich te handhaven in de Nederlandse samenleving. Niet alleen als asielzoeker maar ook als mogelijk toekomstig bewoner van ons land. Zij zullen minder moeite hebben met de inburgeringscursus. Maar ook bij een negatieve uitkomst van hun asielverzoek zijn zij waarschijnlijk beter in staat om met deze situatie om te gaan. Zij zullen, zo mogelijk, eerder terugkeren naar hun thuisland of als illegaal minder snel terecht komen in de criminaliteit of het drugscircuit. Dit effect van de LCW is niet alleen positief voor de asielzoeker maar ook voor de Nederlandse samenleving. Een 'win-win situatie' dus.

Graag willen we deze veronderstelde effecten van het LCW-model op een wetenschappelijk verantwoorde en onafhankelijke wijze in kaart brengen.

De resultaten zullen hopelijk bijdragen aan de maatschappelijke en politieke discussie rond het asielvraagstuk. Hopelijk zullen de resultaten anderen ertoe aanzetten het LCW-model of iets vergelijkbaars op te starten.

Wij hebben vanuit onze ervaringen de hypothese ontwikkeld dat asielzoekers die, in de tijd dat zij op een beslissing over hun status wachten, zich actief in de samenleving mogen bewegen, meer zelfredzaam blijven dan zij die hun tijd niet zinvol kunnen besteden. Wij gaan ervan uit dat mensen die de beslissing nemen hun land te ontvluchten deze beslissing concreetiseren, eigenwaarde en zelfredzaamheid moeten houden.

Zonder mogelijkheid actief aan de samenleving te participeren, zullen mensen institutionaliseren en afhankelijk raken van zorg. Deze processen van institutionalisering en hospitalisering zijn in de gezondheidszorg uitvoering beschreven.

De onderzoeksvraag die wij uit de hypothese hebben geformuleerd, luidt:

Wordt door actieve participatie aan de maatschappij, de zelfredzaamheid en de eigenwaarde van de asielzoeker behouden?

De deelvragen voortkomend uit deze onderzoeksvraag zijn gericht op het onderzoeken van voorkomende verschillen tussen asielzoekers die de mogelijkheid hebben gehad een klein beetje deel te nemen aan de Nederlandse samenleving en zij die deze mogelijkheid niet geboden is, of niet genomen hebben.

- *Is er een beter begrip en gebruik van de Nederlandse taal?*
- *Is de attitude ten opzichte van de Nederlandse samenleving anders?*
- *Hoe sterk is de sociale redzaamheid, is er sprake van empowerment?*
- *Zijn er verschillen in gezondheid, en omgang met de geboden gezondheidszorg?*
- *Zijn er verschillen in de mate waarin men met justitie in aanraking is gekomen?*
- *Is er een verschil in de attitude ten aanzien van terugkeer of doormigratie?*

Het onderzoek sluit aan bij de bevindingen Human Rights Watch, uit het rapport van april 2003: *Vluchtige steun: hoe efficiëntie het in het Nederlandse asielbeleid wint van bescherming*, waarin deze organisatie haar bezorgdheid uitspreekt over het huidige Nederlandse asielbeleid. Human Rights Watch stelt dat minderjarige asielzoekers allereerst als kind moeten worden behandeld en dan pas als asielzoeker. Wij zijn van mening dat deze stelling onverkort worden toegepast op alle asielzoekers: zij moeten allereerst als mens worden behandeld. De vraag is: hoe behandel je mensen als mens?

Deze onderzoeksvraag is samen met het verzoek tot uitvoering van dit onderzoek verstuurd naar prof. dr. G. Engbersen van de Erasmus Universiteit te Rotterdam, mw. Dr K. Geuijen van de Utrecht school of Governance, mw. drs. J. Verhoeven van de Hogeschool van Rotterdam, opleiding ergotherapie en prof. dr R. Penninx van het Institute of Migration and Ethnic Studies (IMES) van de universiteit van Amsterdam. Het IMES heeft recentelijk (september 2003) interesse getoond. Mogelijkerwijs gaat binnenkort hier een onderzoek van start naar de effecten van het LCW-model.

Prof. Engbersen, van de EUR, vindt de opzet interessant maar kan het niet direct plaatsen in zijn onderzoekslijn. Wel zal hij doctoraalstudenten vragen om LCW als afstudeeronderwerp te gebruiken.

4.4. Wereldwinkel

In februari 2003 werd het AZC onverwacht vroeg gesloten. Dit betekende dat de werkzaamheden van de LCW op een laag pitje kwamen te staan en dat onder andere de LETS-winkel werd gesloten. Met het verdwijnen van het AZC verdwenen ook de meeste buitenlanders uit Woudrichem. Om een stukje buitenlandse cultuur te laten voortleven in Woudrichem is de LETS winkel omgebouwd tot Wereldwinkel. Deze ombouw is een onderdeel van het doorstartplan van LCW en de LCW heeft dan ook financieel bijgedragen bij aan de opstart van de wereldwinkel. De wereldwinkel voert echter onafhankelijk van de LCW, in de vorm van de Stichting Wereldwinkel Woudrichem, haar activiteiten uit.

Een bijzonder aspect is dat onder de huidige vrijwilligers van de wereldwinkel zich twee asielzoekers bevinden die ook al actief waren binnen de LCW. De doelstelling van de Wereldwinkel Woudrichem is naast het bevorderen van eerlijke handel, het in contact brengen van de bewoners van Woudrichem met buitenlandse culturen.

In mei 2003 opende de Wereldwinkel haar deuren. Het is nog te vroeg om te zeggen of de Wereldwinkel in Woudrichem bestaansrecht heeft maar de eerste tekenen zijn positief.

4.5. De LCW gaat door

Hoewel het AZC te Woudrichem is gesloten zijn de activiteiten van de LCW niet tot stilstand gekomen. De wereldwinkel is geopend en zijn we bezig met het regelen van een onafhankelijk onderzoek naar de effecten van de LCW. Daarnaast proberen we het LCW-model actief te verspreiden.

Er werken nog steeds asielzoekers voor Druppels binnen de LCW. Nog steeds wonen er asielzoekers in de buurt van Woudrichem die graag binnen de LCW willen werken. Zo is er een AZC in Gorinchem waarvoor we iets kunnen betekenen. Sommige ex-bewoners van het AZC te Woudrichem lopen nog steeds stage en verdienen daarmee hun Druppels.

Het bestuur van de LCW heeft besloten om, onder voorwaarden, door te gaan met haar LETS-activiteiten tot aan de beëindiging van het huurcontract van het LETS-huis op 1 april 2005. Een en ander wordt verder uitgewerkt in een werkprogramma LCW voor de periode oktober 2003-april 2005.

Dankwoord

Tot slot een dankwoord aan iedereen die heeft bijgedragen aan het succes van de LETS-Circle Woudrichem. Met het gevaar iemand te missen willen we in ieder geval de volgende mensen en instanties bedanken:

Allereerst de vrijwilligers van en deelnemers aan de LETS-Circle Woudrichem. Zonder hen was er natuurlijk niets van de LCW terecht gekomen.

Een bedankje (laat dat 'je' maar weg) aan de START Foundation, niet alleen voor hun financiële bijdrage maar ook voor de morele steun en meedenkende support in de persoon van Jos Verhoeven.

Natuurlijk ook een bedankje naar alle andere subsidiegevers te weten: de Provincie Noord-Brabant, de Rabobank Maas-Merwede, het COA, de gemeente Woudrichem, Gereformeerde kerk van Sleenwijk en de Rooms-Katholieke kerk te Woudrichem.

De gemeente Woudrichem heeft, naast financiële steun, zich betrokken opgesteld en zich het lot van de asielzoekers oprecht aangetrokken. Ook hiervoor onze dank.

Het Kontakt, een van de lokale huis-aan-huisbladen is bijnat onze huiskrant geworden. Als we iets te melden hadden dan had het Kontakt altijd wel ruimte om een verhaal te plaatsen. Hiervoor onze dank.

De leden van de Raad van Advies bedanken wij voor hun betrokkenheid en wijze raad.

Nel Heidinga
Asgedom Menigustu
Freek Heidinga
Annemiek Stoopendaal
Pascal van Wanrooy

september 2003

Bijlage 1

Wat is LETS ?

LETS betekent Local Exchange Trade System. Het is een initiatief van, voor en door mensen. Mensen die hun buurt, wijk, stad of dorp nieuw leven willen inblazen. Mensen die iets willen doen aan het milieu. Mensen die de sociale tweedeling in hun omgeving willen tegengaan. En mensen die wel eens wat anders willen dan zich veertig uur of meer per week storten in de vierentwintiguurs-economie. LETS maakt het functioneren van de lokale gemeenschap minder afhankelijk van hogere instanties.

LETS-systemen organiseren het onderling ruilen en maken handel mogelijk waar of waarvoor geen geld is. Ze bieden de mogelijkheid diensten en producten uit te wisselen, verborgen talenten te ontplooiën en een uitgebreid netwerk van sociale contacten op te bouwen. En alles wat daarvoor nodig is, zijn ruilpunten om elkaar te betalen, een administratie om de transacties te verrekenen en eventueel een gidsje om vraag en aanbod aan elkaar bekend te maken.

Deelnemers aan een LETS-systeem betalen elkaar in ruilpunten of LETS-eenheden. In elke plaats hebben die een andere naam. In Deventer spreken ze van Devi's, in Ellecom van Talenten, in Utrecht van Sterren en in Woudrichem van Druppels. Ze zijn te vergelijken met gewoon geld: een deelnemer kan er diensten mee betalen en goederen mee kopen. Maar er zijn enkele belangrijke verschillen. Ruilpunten zijn alleen te besteden bij andere deelnemers aan het systeem. En ze zijn niet schaars: bij elke transactie creëert de deelnemer als het ware zelf nieuwe ruilpunten. Meestal zijn voor het gemak de ruilpunten in rekenwaarde gelijkgesteld aan de Euro. Vragers en aanbieder spreken zelf af hoeveel eenheden iets gaat kosten. Veel systemen adviseren een standaardbedrag te hanteren voor één uur werk.

Een deelnemer heeft bij de LETS-administratie een rekening waarop het saldo wordt bijgehouden. Ruilpunten worden naar de rekeningen van andere deelnemers overgeschreven met behulp van cheques of ruilbewijzen. Iedere deelnemer begint met een saldo van nul punten. Het netto-resultaat van elke transactie is eveneens nul: wat er op de rekening van de ene deelnemer bijkomt, gaat er bij die van een ander weer af. Het saldo's van alle deelnemers bij elkaar optelt is altijd, als het goed is, nul.

Zonder negatief saldo dus geen positief saldo en ook geen handel. Een deelnemer aan een ruilkring hoeft dan ook niet bang te zijn onder nul te staan. Als niemand onder nul wil staan, kan het systeem niet functioneren. Wie vaak door de nullijn gaat, is een voorbeeldig LETS-lid. Een negatief saldo betekent niet anders dan de toezegging later iets voor iemand uit de ruilkring terug te doen. De deelnemer betaalt geen rente over een negatief saldo.

Bijlage 2

Stageplaatsen via de LCW

De stichting LETS-Circle Woudrichem (LCW) is een vrijwilligersorganisatie die zich inzet voor de bewoners van het asielzoekerscentrum de Embrica Marcel. In het centrum verblijven momenteel 400 asielzoekers van over de gehele wereld. De LCW heeft als doel de bewoners te helpen bij hun integratie in de Nederlandse samenleving.

Zij doet dit onder andere door asielzoekers als stagiair onder te brengen bij lokale bedrijven. Op deze manier leren de asielzoekers de Nederlandse arbeidscultuur kennen. Daarnaast biedt een stage een zinvolle besteding van de vaak zo lege dagen van de bewoners van het AZC.

Hoe om te gaan met bedrijven is een groot discussiepunt omdat hier de LCW zich op de grens begeeft van wat wel en niet door allerlei overheidsinstellingen (belastingen, arbeidsinspectie, COA) kan worden toegestaan.

Daarom werkt de LCW met stageplekken. Dit betekent dat de LCW van de deelnemende bedrijven een opleidingsinspanning vraagt. Aan de hand van een van te voren vastgesteld opleidingstraject leert de asielzoeker werkgerelateerde zaken die hem bij een toekenning van de status helpen sneller werk te vinden op de reguliere arbeidsmarkt.

Mocht de asielzoeker geen permanente verblijfstatus krijgen dan wordt de stagevergoeding in Druppels uitgekeerd in Euro's. Dit maakt terugkeer naar het thuisland eerder mogelijk.

Stagevergoeding:

De stagevergoeding wordt iedere maand rechtstreeks betaald aan het stagefonds van de LCW. De stagevergoeding is afhankelijk van het aantal stage-uren en de afgesproken hoogte van de beloning per uur. De stagevergoeding bedraagt minimaal 7,5 Euro per uur.

De stagiair krijgt een vergoeding in de lokale LETS-eenheid Druppels (zie folder voor uitleg LETS-systeem). Deze vergoeding is minimal 5 Druppels per uur. De Druppels stellen de asielzoeker in staat te handelen binnen het lokale ruilsysteem van de LCW. De Druppels kunnen worden besteed in de LETS-winkel, een winkel gerund door de LCW waar de asielzoeker telefoonkaarten en andere zaken waar zij behoefte aan hebben kunnen aanschaffen voor Druppels.

Aan de hand van de uitbetaalde Druppels wordt de stagevergoeding in Euro voor het bedrijf berekend. Het bedrijf betaalt per uitbetaalde Druppel 1,5 Euro (en komt daarmee op minimaal 7,5 Euro per uur)

Het bedrijf krijgt iedere maand een rekening (in Euro) toegestuurd waarmee zij haar negatieve tegoed in Druppels vereffent.

Mocht de asielzoeker geen permanente verblijfstatus krijgen dan wordt de stagevergoeding in Druppels uitgekeerd in Euro's . Dit maakt terugkeer naar het thuisland eerder mogelijk.

Stageplek koppelen aan verplichte cursus Nederlands:

Communicatie vormt vaak een probleem. Het is van groot belang dat de stagiair de opdrachten van de baas goed begrijpt. Vandaar dat aan de stage een verplichte cursus Nederlands (minimaal 0,5-1 dagdeel p.w.) zal worden verbonden, geregeld en betaald door het stagefonds.

Begeleiding:

De ervaring van bedrijven die al met asielzoekers, of andere allochtonen, werken is dat deze samenwerking niet altijd vlekkeloos verloopt. Problemen die spelen zijn o.a. de Nederlandse taalkennis en een andere arbeidscultuur. Begeleiding vanuit de LCW van zowel de asielzoeker (de stagiair) als het bedrijf is van groot belang. Vandaar ook dat de LCW per stagiair een stage begeleider aanbiedt. De begeleider onderhoudt regelmatig contact met het bedrijf en de stagiair over de gang van zaken en voortgang en bemiddelt bij klachten van de stagiair of het bedrijf.

Deelnemende bedrijven moeten zich daarbij realiseren dat het werken met asielzoekers bepaalde verantwoordelijkheden met zich meebrengt. Het zijn mensen met een verleden en hun huidige situatie is zeer moeilijk.

Enkele ervaringen:

Een stagiair kwam niet opdagen op het werk zonder van te voren te bellen om zich af te melden. Het bleek dat de asielzoeker die dag voor de rechtbank moest verschijnen aangaande zijn asielaanvraag. Later vertelde de asielzoeker aan zijn baas dat hij ziek was en niet kon bellen. Hieruit blijkt dat het allerbelangrijkste voor de asielzoeker zijn/haar procedure is. Als dit op enig moment speelt dan zijn alle andere zaken van geen belang. Ook blijkt hieruit dat de asielzoeker niet graag verteld over de voortgang van de procedure (net zoals de reden van vluchten en de vluchtweg).

Een andere stagiair vertelde aan zijn nieuwe (Nederlandse) collega's dat hij in het land van herkomst drie huizen heeft. Dit leidde tot een ruzie aangezien de Nederlandse werknemers niet begrepen wat iemand dan hier te zoeken heeft.

Een andere stagiair gaf indirect aan zolang bij het bedrijf te willen werken voor Druppels totdat hij een (zwarte) baan voor Euro's had gevonden. Dit wekte de woede van de baas die zich gebruikt voelde (ben geen sociale werkplaats) en niet meer kon vertrouwen op de

inzet van de stagiair.

Wat betreft de begeleiding ligt niet alleen de verantwoordelijkheid bij de LCW maar ook bij het bedrijf zelf. Een eerste stap kan al zijn het personeel voor te lichten over de komst van de stagiair. Daarnaast is een tweewekelijks voortgangsgesprek het minimale wat een bedrijf kan doen. Vanuit de LCW bestaat de begeleiding uit het ondersteunen van het bedrijf en de stagiair bij problemen waar stagiair en bedrijf onderling niet uitkomen.

Voordat de stagiair aan het werk gaat praat de begeleider van de LCW nog met de stagiair waarbij nadrukkelijk vermeld wordt dat de stagiair zich aan de afspraken dient te houden.

Benaderen van bedrijven:

De LCW benadrukt de positieve werking van het zelf op zoek gaan naar bedrijven door de asielzoeker. Hoewel de asielzoeker vaak door taalproblemen niet precies kan uitleggen wat de stageplekken inhouden werkt dit eigen initiatief wel positief bij zowel bedrijf als LCW. Na het eerste contact geeft de asielzoeker het adres door aan de LCW waarna deze opnieuw contact opneemt met het bedrijf en eventueel onbeantwoorde vragen beantwoord. Als het bedrijf dan nog steeds interesse heeft wordt een afspraak gemaakt.

Daarnaast zal de LCW ook zelf zoeken naar geschikte bedrijven. In eerste instantie worden bedrijven benaderd met de vraag of ze geïnteresseerd zijn in het aanbieden van stageplekken voor asielzoekers. Is het antwoord ja dan wordt een informatiepakket opgestuurd bestaande uit een begeleidende brief, een LCW folder en een uitleg van het stageplan voor bedrijven. Een of twee weken later wordt opnieuw contact opgenomen met het bedrijf met de vraag of er nog interesse is.

Het stagecontract:

Als zowel de LCW als het bedrijf met elkaar in zee willen gaan wordt met het bedrijf afspraken gemaakt over de duur van de stage en eventuele proefperiode, de leerpuntenlijst, de vergoeding per uur, de begeleiding vanuit LCW en eventueel over vervoer van en naar de stageplek en veiligheid. Daarbij is de maximale stage duur een jaar en de maximale werktijd per week 16 uur.

De LCW neemt hierna de verplichting op zich om de stage vacatures te vullen door kandidaten te zoeken onder de asielzoekers. Deze worden, bij interesse na de uitleg over de gemaakte afspraken, doorverwezen naar het bedrijf. Het bedrijf mag de door ons gestuurde potentiële stagiaires alsnog afwijzen. Gaat het bedrijf akkoord dan wordt het contract ondertekend.

De leerpunten en brief van aanbeveling.

De stagiair leert aan de hand van een leerpuntenlijst. Algemene leerpunten zijn o.a. de

beheersing van de Nederlandse taal, het nakomen van afspraken, het naleven van regels en sociaal gedrag. Daarnaast kan in overleg met het bedrijf specifieke leerpunten worden toegevoegd. Als de stage, met goed gevolg, is afgerond krijgt de stagiair een ondertekende leerpuntenlijst en een brief van aanbeveling van het bedrijf. Dit helpt de asielzoeker, na toekenning van de status, sneller werk te vinden op de reguliere arbeidsmarkt.

Stageplek en belastingen en sociale premies:

Uit de website van de Belastingdienst:

Leerlingen en stagiairs

Iedereen die aan een bedrijfsschool een opleiding volgt of die als leerling van een onderwijsinstelling of in ander verband praktisch werkzaam is om vakbekwaamheid te verwerven, is in echte of fictieve dienstbetrekking. Een voorwaarde hiervoor is wel dat de leerling of stagiair een beloning ontvangt.

Voor leerlingen en stagiairs in fictieve dienstbetrekking gelden de gewone regels voor de inhoudingen op het loon.

Als de stagiair de stagevergoeding niet zelf ontvangt, hoeft er geen loonheffing te worden ingehouden en hoeven er geen premies werknemersverzekeringen te worden betaald, als ten minste wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- 1. De stagevergoeding wordt rechtstreeks aan de school of het stagefonds overgemaakt, met uitzondering van onkostenvergoedingen.*
- 2. De school of het stagefonds geeft het stagegeld niet door aan de stagiair, maar gebruikt dit voor algemene schoolse activiteiten.*
- 3. De school of het stagefonds administreert de stagevergoedingen en de besteding daarvan.*
- 4. De stageverlener administreert binnen twee maanden na afloop van elk jaar: de naam, het adres en het sofi-nummer van de stagiair, de naam en het adres van de school of het stagefonds en het bedrag van de beloning. Hierbij vermeldt hij de datum en het nummer van het besluit waarop de regeling is gebaseerd: 27 augustus 1996, nummer DON-LB 6/45.*

De LCW is een dergelijk stagefonds en de vergoeding in Euro wordt rechtstreeks aan het stagefonds overgemaakt. Hiermee dekt de LCW de kosten van begeleiding, scholing (Nederlandse les), administratie, acquisitie van bedrijven en andere activiteiten die de LCW onderneemt om de asielzoekers meer te betrekken bij de Nederlandse samenleving.

Voor iedere stagiair wordt, indien nog niet aanwezig, een sofi-nummer aangevraagd.

Maximale duur stage:	1 jaar.
Maximale werktijden per week:	mag variabel zijn met een maximum van 16 uur
Minimale stage-vergoeding per uur:	7,5 Euro voor het stagefonds en 5 Druppels voor de stagiair.

Voor meer informatie:
LCW, 0183-661680,
Pascal van Wanrooy of Nel Heidinga.

Bijlage 3

LCW in de media

COA sluit asielboot in Woudrichem

5 augustus 2002

WOUDRICHEM - Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) sluit in mei volgend jaar de asielboot in Woudrichem. Volgens het COA is de exploitatie van de boot veel duurder dan die van een 'gewoon' AZC. Doordat er nu voldoende opvangcapaciteit elders in Nederland is, worden de relatief dure opvangplaatsen als eerste afgestoten. Secretaris mevr. Stoopendaal van de Letskring Woudrichem is blij dat de asielboot dichtgaat: "Het is een vreselijke manier om mensen te huisvesten." Samen met de gemeente en de provincie wil het COA onderzoeken of structurele opvang in woningen mogelijk is.

De 'Embrica Marcel' ligt sinds 1999 afgemeerd aan de Maasdijk in Woudrichem. De boot biedt maximaal plaats aan 250 asielzoekers. Het COA sluit op 1 mei 2003 definitief de deuren omdat het enerzijds te duur is en anderzijds het contract met de gemeente Woudrichem afloopt.

De komst van de boot zorgde eind 1998 voor veel commotie in Woudrichem. In een bomvol Rondeel liepen op een voorlichtingsavond de emoties hoog op. Politiek Woudrichem stond echter achter het initiatief van het COA en na het afmeren van de boot werd in Woudrichem onder meer het Lets-systeem opgezet, een soort ruilhandel tussen asielzoekers en inwoners van Woudrichem. Later werd in een pand aan de Kerkstraat het Lets-huis geopend, een ontmoetingscentrum voor deelnemers. Hierin werd ook een winkel gevestigd waarin de verdiende 'druppels' – de betaaleenheid in het ruilhandelssysteem - konden worden verzilverd.

Secretaris mevr. Stoopendaal van de Lets-kring reageert verrast als ze benaderd wordt voor een reactie: "Ik weet nog van niets. Ik ben overigens wel blij met het nieuws. Het is een vreselijke manier om mensen op een dergelijke boot te huisvesten, al is het ook jammer dat die leuke mensen weggaan."

De Woudrichemse ruilhandel - de Lets Circle - was in de beginfase zelfs landelijk nieuws. Nu, met de op handen zijnde sluiting van de boot, realiseert Stoopendaal zich terdege dat er voor het ruilsysteem en het onderkomen aan de Kerkstraat ook het nodige gaat veranderen: "We hebben al eerder afgesproken dat we de opzet en werking van het systeem zullen beschrijven en dan proberen om onze ervaringen met anderen te delen. Over het pand aan de Kerkstraat kan ik nog niets zinnigs zeggen. We huren het, en ik kan me voorstellen dat daar nu een eind aan komt."

Het COA gaat nog met de gemeente overleggen, hoe het verder gaat als de boot éénmaal

leeg is. Het gaat dan voornamelijk over de fietsenstalling bij de boot, het terrein en de loswal. Het COA wil de sluiting niet stilletjes laten verlopen. In een brief aan het gemeentebestuur schrijft de instantie dat het nog passend afscheid wil nemen van de gemeente Woudrichem.

© Het Kontakt Edities bv maandag

Minister Nawijn uitgenodigd om uitzetting in Woudrichem bij te wonen

14 oktober 2002

WOUDRICHEM – De Stichting Nieuwkomers en Vluchtelingenwerk Altena, Stichting Noodhulp Asielzoekers en Lets Circle Woudrichem hebben minister Nawijn uitgenodigd de uitzetting van een Somalische vrouw en haar vier kinderen bij te wonen. De asielzoekster, die sinds december 1999 in Nederland verblijft, kreeg vorige week van de deurwaarder te horen dat zij aankomende donderdag om 9.45 uur uit het asielzoekerscentrum te Woudrichem wordt verwijderd. De hulporganisaties winden zich om humanitaire redenen over deze uitzetting op.

“Wij vinden het inhumain om asielzoekers die buiten hun schuld niet terug kunnen naar het land van herkomst eenvoudigweg op straat te zetten”, zegt Henk Pasmaan namens de betrokken organisaties. “Voor Somalische asielzoekers is het zo goed als onmogelijk de benodigde reisdocumenten te verkrijgen. Pogingen daartoe door Vluchtelingenwerk zijn op niets uitgelopen, het ministerie verleent hierbij geen enkele ondersteuning. Sterker nog, de Nederlandse overheid ziet zelf geen kans uitgeprocedeerde asielzoekers daadwerkelijk uit te zetten naar Somalië, zelfs niet als zij volop meewerken. Zeker wanneer er jonge kinderen bij zijn betrokken, in dit geval in leeftijd variërend van twee tot acht jaar, is het zonder middelen op straat zetten strijdig met de waarden en normen van onze maatschappij.”

Daarbij komt volgens Pasmaan dat de situatie in Somalië verre van stabiel is. “Het ministerie van Justitie heeft een aantal zogenaamde veilige gebieden in Somalië aangewezen, maar in de praktijk biedt dat geen soelaas. In een van deze gebieden – Puntland – wordt sinds enkele maanden weer volop gevochten, de tijdelijke regering van het andere gebied – Somaliland – heeft laten weten terugkerende asielzoekers niet te accepteren zolang er geen bilateraal verdrag is gesloten. Voor het gezin zijn dus geen feitelijke terugkeermogelijkheden aanwezig.”

Volgens Pasmaan leeft de geplande uitzetting sterk in het Land van Altena. “Dat bleek afgelopen zaterdag wel tijdens een spoedbijeenkomst over de ontstane situatie. Er was grote belangstelling van onder meer lokale bestuurders, politici en vertegenwoordigers van kerken. Op de bijeenkomst werd door de aanwezigen op persoonlijke titel unaniem geoor-

deeld dat de geplande verwijdering op humanitaire gronden onmenselijk en onacceptabel is. Ook werd besloten dat alle mogelijke inspanningen zullen worden verricht om tijdelijke alternatieve huisvesting te vinden voor het gezin. Tegelijkertijd werd de conclusie getrokken dat dit probleem ten onrechte door de rijksoverheid op het bord van lokale overheden en organisaties wordt gelegd.” Met hun uitnodiging per brief aan minister Nawijn vragen de betrokken organisaties aandacht voor de situatie van de Somalische vrouw en haar vier kinderen. “We hebben een dringend beroep gedaan op de minister van Vreemdelingenzaken en Integratie om zijn beleid te wijzigen en in dit individuele geval de verwijdering af te gelasten.”

© Het Kontakt Edities bv maandag

Uitspraak minister Nawijn zorgt voor verwarring onder Somalische asielzoekers in Woudrichem

5 november 2003

WOUDRICHEM – Er gloorde hoop voor de Somalische moeder met haar vier kinderen die enkele weken geleden uit het asielzoekerscentrum in Woudrichem werden gezet. Minister Nawijn van Vreemdelingenbeleid zei donderdag dat ‘sommige groepen uitgeprocedeerde Somaliërs gebruik mogen blijven maken van de asielopvang, ook al zouden ze daar volgens de wet eigenlijk uit moeten’. Enkele dagen later heerst er enkel verwarring, als de uitspraak van de minister vooralsnog niet gestaafd kan worden.

De Somalische asielzoeker werd donderdag 17 oktober onder grote mediabelangstelling van de asielboot in Woudrichem verwijderd. Ze was uitgeprocedeed en had in de achterliggende maand geen kans gezien aan de benodigde reisdocumenten te komen om terug te keren naar Somalië. “We hadden alles in het werk gesteld om haar te helpen, maar voor Somalische asielzoekers is het zo goed als onmogelijk de benodigde papieren te krijgen”, vertelt Henk Pasma van Vluchtelingenwerk Altena terugblikkend.

De vrouw en haar kinderen werden na de uitzetting opgevangen door Stichting Noodhulp Asielzoekers Land van Heusden en Altena, die ergens in de gemeente Woudrichem onderdak voor hen regelde. Ondertussen werd geprobeerd een definitieve oplossing te vinden, iets wat door de aanhoudend gevaarlijke situatie in het thuisland van de vrouw niet makkelijk was.

Gematigd optimistisch werd dan ook gereageerd op het hoopgevende bericht van demissionair minister Nawijn. Hij zei donderdag na afloop van een overleg met de Tweede Kamer dat sommige groepen uitgeprocedeerde Somaliërs gebruik mogen blijven maken van de asielopvang. Het ging hem hierbij om Somaliërs die kunnen aantonen dat ze hebben meegewerkt aan hun uitzetting uit Nederland. “Het nieuws is nog erg vers, dus er moet nog

worden gezien wat precies de consequentie is van de uitspraken van de minister”, aldus Henk Pasman een dag na het vernemen van het bericht. “Het zou kunnen betekenen dat de vrouw en haar kinderen terug kunnen naar een asielzoekerscentrum. Een terugkeer naar de asielboot in Woudrichem lijkt me humaan gezien geen logische oplossing, omdat dit centrum per 1 mei 2003 sluit. Dan zouden ze opnieuw moeten verhuizen, want het lijkt me sterk dat er voor die datum een definitieve oplossing is gevonden.”

Maandagmiddag is de toonzetting echter somberder. Henk Pasman: “Het Ministerie meldt dat er geen beleidswijziging ten opzichte van uitgeprocedeerde Somalische asielzoekers is doorgevoerd. Het bleek vooralsnog slechts om één specifiek geval te gaan. Heel vreemd allemaal, omdat de minister de uitspraken tegenover de Kamer wel degelijk heeft gedaan. We laten het er dan ook zeker niet bij zitten. SP-Kamerlid Jan de Wit probeert over deze kwestie dinsdagmiddag (gisteren) in de Tweede Kamer vragen te stellen. Wordt vervolgd dus.”

© Het Kontakt Edities bv 2002

Nieuw initiatief Lets Circle Woudrichem: stageplaatsen voor asielzoekers

26 November 2002

WOUDRICHEM – In een poging om asielzoekers zoveel mogelijk van de (deprimerende) boot af te krijgen, heeft Lets Circle Woudrichem onlangs een nieuw initiatief ontplooid: stageplaatsen voor vluchtelingen. Vijf bedrijven uit de wijde regio hebben er al ervaring mee, en de meeste zijn positief, aldus coördinator Pascal van Wanrooy. “Het mes snijdt aan twee kanten. De asielzoeker doet ervaring op en maakt zich nuttig, de werkgever heeft er een arbeidskracht bij.”

Lets Circle Woudrichem (LCW) kwam direct na de aanleg van de asielboot in Woudrichem tot stand. Eén en ander ging niet ongemerkt voorbij, integendeel: de stichting kwam veelvuldig in het (landelijke) nieuws. Niet zozeer vanwege de Lets-kring op zich – daar zijn er wel meer van in Nederland – maar wel door het unieke feit dat asielzoekers in het Woudrichemse model centraal staan.

“Het idee achter het geheel is simpel: asielzoekers voeren klussen uit of bieden diensten aan in ruil voor ‘druppels, het betaalmiddel in het systeem”, aldus Pascal van Wanrooy. “Door deze te verzilveren kan bij een andere deelnemer van Lets Circle een product of dienst worden teruggevraagd.”

In navolging van het druppelsysteem werd onlangs een nieuw initiatief ontplooid: het ontwikkelen van stageplaatsen voor vluchtelingen. Pascal van Wanrooy legt uit hoe dit idee tot stand kwam: “We werden steeds aangesproken door mensen op de boot die hun handen uit de mouwen wilden steken. Zij mogen echter geen betaald werk verrichten. Tenminste,

officieel mogen ze twaalf weken per jaar werken, maar daar zijn veel restricties aan verbonden en er gaat het nodige papierwerk aan vooraf. Dit is in de praktijk dan ook totaal niet interessant. Een alternatief is natuurlijk zwart werk, maar daar kleven weer allerlei risico's aan. In de vorm van stageplaatsen hebben we een geschikte andere optie gevonden."

Flexibiliteit

Inmiddels zijn vijf asielzoekers 'onder de pannen'. Zij hebben zelf een bedrijf benaderd en over het algemeen wordt het werk naar volle tevredenheid uitgevoerd. Pascal van Wanrooy: "Wij vragen hierbij wel enige flexibiliteit van de werkgever. Men moet niet vergeten dat asielzoekers geestelijk vaak 24 uur per dag met de procedure bezig zijn. Hier komen spanningen uit voort: mag ik wel of niet blijven?"

Hoe dan ook, er zijn overwegend positieve ervaringen. "Het begint al bij het benaderen van het bedrijf", vertelt de coördinator. "De asielzoeker legt zelf het eerste contact. Als blijkt dat er wederzijds interesse is worden er afspraken gemaakt. Bijvoorbeeld over de duur van de stage en eventuele proefperiode, de vergoeding per uur, de leerpuntenlijst en de begeleiding. De maximale stageduur is een jaar, waarbij de maximale werktijd per week zestien uur is."

De stagevergoeding wordt iedere maand rechtstreeks aan het stagefonds van de LCW overgemaakt. De stagiair ontvangt zijn beloning in druppels. Pascal van Wanrooy: "Algemene leerdoelen zijn de beheersing van de Nederlandse taal, het nakomen van afspraken, het naleven van regels en sociaal gedrag. Daarnaast kunnen in overleg met het bedrijf specifieke leerpunten worden toegevoegd. Als de stage met goed gevolg is afgerond krijgt de stagiair een ondertekende leerpuntenlijst en een brief van aanbeveling van het bedrijf. Dit helpt de asielzoeker, na toekenning van de status, sneller werk te vinden op de reguliere arbeidsmarkt. Mocht de asielzoeker geen permanente verblijfsstatus krijgen, dan wordt de stagevergoeding in euro's uitgekeerd. Dit maakt terugkeer naar het thuisland eerder mogelijk."

Voor meer informatie over de stageplaatsen van de LCW: Pascal van Wanrooy of Nel Heidinga: 0183-661680; e-mail: pascal@andergeld.nl.

© Het Kontakt Edities bv 2002

AZC Woudrichem al op 1 maart dicht

woensdag 12 februari 2003

WOUDRICHEM – Het asielzoekerscentrum (AZC) in Woudrichem gaat twee maanden eerder dicht dan gepland. Op 1 maart dient de boot 'ontruimd' te zijn, de oorspronkelijke sluitingsdatum was 1 mei. Het besluit om het AZC vervroegd te sluiten heeft grote onrust veroorzaakt onder de 240 bewoners.

Vorige week kregen de asielbootbewoners bevestiging van wat al eerder werd gevreesd. Niet op 1 mei, maar op 1 maart gaat het AZC dicht. "Er gingen al enige tijd geruchten rond, en donderdag werd de definitieve sluitingsdatum per brief bekendgemaakt. Het veroorzaakte een vorm van paniek onder de bewoners, want dit is wel erg snel", aldus één van de bewoners. Vandaag (woensdag) worden de eerste drie gezinnen al overgeplaatst naar een ander AZC, in dit geval Gorinchem.

Asielboot Embrica Marcel meerde in september 1999 in Woudrichem af. In eerste instantie voor twee jaar, later werd het contract met eenzelfde periode verlengd. Halverwege 2001 werd echter bekendgemaakt dat het AZC per 1 mei dit jaar zou sluiten. Nu is dat dus nog met twee maanden vervroegd. "De realiteit is in korte tijd anders geworden", licht een medewerker van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) toe. "Door het dalend aantal asielzoekers in Nederland moeten we onze opvangcapaciteit versneld afbouwen. De hoofddirectie van het COA heeft daarom besloten om het AZC in Woudrichem nog eerder te sluiten en de bewoners over te plaatsen naar permanente opvanglocaties."

Bewoners worden drie dagen van te voren geïnformeerd over hun verhuizing. Ze hebben geen voorkeur uit kunnen spreken voor hun nieuwe opvanglocatie. "Omdat er in het hele land veel AZC's sluiten kunnen wij geen toezeggingen doen naar welk centrum men wordt overgeplaatst", aldus het COA.

Betrokken wethouder Val van de gemeente Woudrichem zegt in een reactie 'verrast' te zijn over het besluit van het COA. "Dit is hartstikke vervelend. In een eerder stadium waren we nog met het COA in gesprek om te kijken naar definitieve opvang voor asielzoekers binnen onze gemeentegrenzen, en nu wordt zo resoluut de deur van de tijdelijke voorziening in het slot gegooid. Reuze jammer, temeer omdat het hier in Woudrichem hartstikke goed ging. Helaas gaan we er als gemeente niet over en hebben we het maar te aanvaarden. Wat mij betreft had echter beter rekening moeten worden gehouden met de belangen van de bewoners van de boot."

© Het Kontakt Edities bv

Reacties op vervroegde sluiting asielboot Woudrichem

12 februari 2003

WOUDRICHEM – De vervroegde sluiting van de asielboot in Woudrichem heeft veel gevolgen voor de bewoners. Onbekend is waar hun nieuwe bestemming ligt en of men in de buurt blijft van vrienden en kennissen die men zowel op de asielboot als in Woudrichem en omgeving heeft opgedaan.

Henk Pasma van Vluchtelingenwerk vindt de hele gang van zaken ongepast. “We zijn onaangenaam verrast. Zo ga je toch niet met mensen om? De bewoners hebben geen enkele inspraak in hun overplaatsing en moeten maar weer zien waar ze terechtkomen. Sommigen zitten hier al jaren en ook zij hebben een sociaal netwerk opgebouwd. Binnen twee weken moeten ze nu afscheid nemen van vrienden en kennissen.”

Het besluit tot vervroegde sluiting heeft dan ook veel emoties losgemaakt onder de bewoners, aldus de coördinator van Vluchtelingenwerk. “Het is met name de onzekerheid over hun nieuwe bestemming. Ook zijn er praktische problemen zoals bijvoorbeeld het verhuizen van meubilair. Dit moet à la minute geregeld worden, want het COA zorgt alleen voor een dagkaart openbaar vervoer. Hoe men de meubels naar de nieuwe locatie moet krijgen, dient men zelf maar uit te zoeken. Het worden voor ons in ieder geval twee hele drukke en emotionele weken.”

Pascal van Wanrooy van Lets Circle Woudrichem sluit zich hier bij aan. “Er wordt op deze wijze met mensen gesold. Iedereen wist dat het AZC op 1 mei dichtging, maar om het nu plotsklaps met twee maanden te vervroegen is niet netjes.” Lets Circle Woudrichem blijft in ieder geval ook de komende tijd nog actief, dit besluit was al eerder genomen. “De Letskring blijft bestaan, zij het in aangepaste en meer kleinschalige vorm. Ook het Lets-huis in de vesting van Woudrichem blijft open, al krijgt het waarschijnlijk een nieuwe bestemming. Er zijn concrete plannen om er een Wereldwinkel in te vestigen.”

Ook op basisschool Eben Haëzer in Woudrichem is men niet blij met het nieuws. Op deze school werd les gegeven aan kinderen van asielzoekers. “Vorig jaar juni was het voor ons al schrikken toen we hoorden dat de asielboot op 1 mei dit jaar zou sluiten”, vertelt H.J. Ermstrang, directeur van de basisschool. “We hadden daarvoor namelijk te horen gekregen dat de boot hier nog minimaal twee jaar zou liggen. Op basis daarvan was een extra leerkracht aangetrokken. Nu blijkt zelfs dat de kinderen halsoverkop moeten vertrekken, en dat is erg triest.”

De school had de leerlingen namelijk liever rustig voorbereid op hun gedwongen vertrek. Ermstrang: “In april wilden we langzaam maar zeker afscheid gaan nemen. We hadden voor dat doel ook enkele extra activiteiten gepland. Een geluk bij een ongeluk is nog dat we vrijdag al het schoolreisje hebben afgewerkt. Het leek ons een goed idee om dat dit jaar vroegtijdig te plannen, gelukkig maar.”

Er zijn volgens de directeur de nodige tranen gelaten bij zowel de kinderen als de leerkrachten. “Het gaat hier om mensen. Vandaag (woensdag) is de eerste leerlinge al verhuisd,

vrijdag volgen anderen. Het geeft toch geen pas om zo met ze om te gaan? De kinderen zijn verward, ze voelen de spanning thuis en op school.” Ook voor de school zelf heeft het grote gevolgen. “We hebben in principe nu drie leerkrachten teveel. Daar zullen we een oplossing voor moeten vinden, waarbij gedwongen ontslag niet vermeden kan worden.”

Tbc

De vervroegde sluiting van de asielboot in Woudrichem heeft overigens geen gevolgen voor het tuberculose-onderzoek dat gaande is. In november 2002 werd een geval van open tbc op de boot geconstateerd. De betrokken man werd onderzocht en behandeld, maar een eerste kring-onderzoek – waarin iedereen die met de man in contact is geweest wordt onderzocht – was op 13 maart gepland. Een datum waarop de bewoners van de boot door de vervroegde verhuizing over heel Nederland zijn verspreid.

“De betrokkene is na ontdekking van tuberculose direct behandeld en de gezinsleden zijn ook onderzocht. Bij het eerste kring-onderzoek worden onder anderen medebewoners van de boot, maar ook werknemers van het COA en Vluchtelingenwerk onderzocht op tuberculose. Dit zou op 13 maart in deze regio plaatsvinden. Inmiddels is met het COA afgesproken dat iedereen op zijn of haar nieuwe locatie onderzocht wordt”, aldus een medewerker van GGD West-Brabant.

© Het Kontakt Edities bv woensdag

Emotionele afscheidsbijeenkomst asielboot Woudrichem

donderdag 20 februari 2003

WOUDRICHEM – In een bij tijd en wijle emotionele bijeenkomst in het gemeentehuis te Woudrichem werd woensdagmiddag stilgestaan bij de aanstaande sluiting van de asielboot. Alle organisaties die direct met de asielzoekers te maken hebben, spraken hier hun afschuw uit over het vervroegde vertrek. “Dit had anders gemoeten”, viel burgemeester Van Harten hen bij.

Van Harten betitelde de wijze waarop een eind gekomen was aan de periode van de asielboot als ‘lullig’: “Als je hoort dat de asielboot per 1 mei dicht moet, ervaar je dat als vervelend. Vooral omdat het in Woudrichem zo goed ging en er voldoende draagvlak was om asielzoekers langer te huisvesten dan de afgesproken termijn. Het wordt echter ergerlijk als die sluitingstermijn totaal onverwacht met twee maanden wordt vervroegd. Zo creëer je onrust onder de bewoners en stel je ze niet in staat fatsoenlijk afscheid te nemen. Dit had nooit mogen gebeuren.”

Hij haastte zich er aan toe te voegen dit het COA niet kwalijk te nemen. “Deze organisatie wordt ook geregeerd door de landelijke politiek en is slechts de uitvoerder van beleid.”

Betrokken wethouder H.B. Val voegde er aan toe dat het weinig zin had om het COA te bewegen op haar besluit terug te komen. “Juridisch gezien zijn er wellicht mogelijkheden, maar dat is verspilde moeite. Het gaat hier om landelijk beleid.”

Nel Heidinga van Lets Circle Woudrichem (ruilhandelsysteem van goederen en diensten, waar asielzoekers actief bij betrokken zijn, red.) toonde zich verbitterd over de hele gang van zaken. “De vervroegde sluiting was voor ons een schok en zorgde voor emotionele toestanden op de boot. Het plaatst ons bovendien voor praktische problemen, omdat we onze afscheidsactiviteiten in april hadden gepland. Gelukkig voor de asielzoekers gaat het weekendje uit naar de Veluwe wel door, al zijn er hiervoor nog wel de nodige logistieke problemen te overwinnen.”

Bij een terugblik op het project sprak ze van de grootste winst, namelijk: ‘asielzoekers hebben een gezicht gekregen in Woudrichem’. “We zullen er voor zorgen dat onze ervaringen met het Lets-systeem niet verloren gaan. We dragen het over aan vrijwilligers in andere plaatsen, die hier hun voordeel mee kunnen doen.”

Brok

H.J. Ermstrang, directeur van basisschool Eben Haëzer, bezorgde de toehoorders een brok in de keel: “Ik werk nu dertig jaar in het onderwijs en heb dertig keer afscheid moeten nemen van de kinderen van groep acht. Dat afscheid valt echter in het niet bij dat van de kinderen van asielzoekers. Het gaat alle schoolmedewerkers aan het hart, dit is heel intens.”

Door de vervroegde sluiting zag ook de Eben Haëzerschool een streep gezet door de afscheidsactiviteiten. “Die vallen nu in het water. Alsof het voorzien was, hadden we het schoolreisje extra vroeg gepland en hebben we de kinderen in ieder geval nog een gouden dag kunnen bezorgen.”

‘Boosdoener’ het COA sloot de rij sprekers. De draconische maatregelen om in heel het land AZC’s (vervroegd) te sluiten, waren volgens regiomanager Bert Havenith ingegeven door de verminderde instroom van asielzoekers en geldproblemen bij zijn organisatie. “Uw boosheid over de vervroegde sluiting kan ik goed begrijpen. Ik zou, als ik in uw schoenen stond, dezelfde gevoelens hebben. Wij hadden ook liever een net afscheid gehad, maar waren met handen en voeten gebonden. Het kon gegeven de huidige omstandigheden eenvoudigweg niet anders.”

© Het Kontakt Edities bv

Asielboot weg uit Woudrichem

donderdag 24 april 2003

WOUDRICHEM – De asielboot is definitief weg uit Woudrichem. Het COA (Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers) heeft het schip vorige week dinsdag weg laten varen.

In februari werd bekend dat het opvangschip per 1 maart zou sluiten. Net als op veel andere plaatsen in Nederland ging de opvanglocatie eerder dicht dan gepland vanwege de afname van het aantal asielzoekers. De planning was dat de asielboot op 1 mei dicht zou gaan.

© Het Kontakt Edities bv

Ingezonden brief (regionale en landelijke kranten)

Onze Nederlandse waarden en normen?

Bij de komst van de asielboot in 2000 in Woudrichem was er natuurlijk enig commentaar, maar er waren ook veel positieve reacties. Woudrichem kreeg landelijke aandacht voor een uniek project: de LETS (Local Exchange Trade System)-Circle, opgezet om de asielzoekers een zinvolle tijdsbesteding te bieden en tegelijk het contact op individueel niveau, tussen de mensen van de wal en het schip, te bevorderen.

Eind 2002 wordt aangekondigd dat de asielboot in mei 2003 zal gaan sluiten. Er zijn minder opvangplaatsen nodig en de boot is geen ideale woonomgeving. Sommige asielzoekers willen wel op de plaats blijven waar zij zich nu enigszins 'thuis' voelen en waar hun kinderen naar school gaan, anderen hopen op een plaats in een iets comfortabeler opvang met meer voorzieningen in de buurt.

Asielzoekers, en de vele instanties die te maken hebben met hun verblijf in Woudrichem zoals bijvoorbeeld de school voor kinderen van asielzoekers, en natuurlijk de medewerkers van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) en het Medisch Orgaan opvang Asielzoekers (MOA), die straks hun baan of werkplek verliezen, bereiden zich voor op de sluiting van de asielboot. De LETS-Circle organiseert in samenspraak met de gemeente Woudrichem en het COA een groot afscheid voor de deelnemers.

Tot ieders verbijstering ontvangen op donderdag 6 februari alle asielzoekers een brief waarin wordt meegedeeld dat de boot reeds op 1 maart 2003 zal sluiten en dat zij in de komende drie weken te horen zullen krijgen waar zij naar toe moeten. Vervolgens moeten de asielzoekers dan binnen drie dagen verhuizen. Het spreekt vanzelf dat dit een onmenselijke eis is, geen behoorlijk afscheid van de school, geen afronding van de activiteiten voor LETS, afspraken met artsen en hulpverleners moeten afgezegd en hoe vervoer je je spullen naar de nieuwe verblijfplaats?

Veel asielzoekers laten de plotselinge sluiting, gelaten over zich heenkomen, zij zijn inmiddels gewend aan het gesol door de Nederlandse overheid. De Nederlanders die zich in de afgelopen jaren hebben ingezet voor 'hun' asielzoekers zijn echter zeer verontwaardigd: De hulpverlening moet onverwacht worden afgebroken, overdrachten moeten plotseling 2 maanden worden vervroegd, 'stages' van asielzoekers in bedrijven en in verpleeghuizen en scholen, via de LETS Circle gestart, moeten abrupt worden afgebroken en de geplande afscheidsactiviteiten vallen in het water.

Het lijkt erop dat het COA iedereen wil verrassen om zo een georganiseerd protest zoals dit het geval was op Ameland te voorkomen.

Maar er speelt nog iets. Er is een geval van open TBC op de boot geconstateerd. Hieraan

is tot nu toe niet veel ruchtbaarheid aan gegeven om geen onnodige ongerustheid te doen ontstaan. Wel is er een GGD onderzoek aangekondigd, in maart, om alle bewoners te laten controleren. Dit is nu niet meer mogelijk en de asielzoekers worden verwezen naar de GGD van hun nieuwe AZC. Het is de vraag of dit beleid geen gezondheidsrisico met zich meebrengt.

Is dit nu zoals wij in Nederland met elkaar om willen gaan? Je niet aan je afspraken houden, van hogerhand sollen met alle, welwillende, betrokkenen? Besmettelijke ziekten de kans geven zich te verspreiden? Is dat de cultuur waarvan wij het zo nodig vinden dat buitenstaanders er kennis van nemen?

Wij, de LETS-Circle Woudrichem, Vluchtelingenwerk Altena, de leerkrachten van de asiel-school de Klimop, en de gemeente Woudrichem willen het zo niet!
Wij roepen het COA op te zorgen voor een rustiger, meer gedegen, een Woudrichemwaardige, afsluiting van het leven op en met de asielboot.

N. Heidinga, voorzitter

De asielboot is een wijk binnen Woudrichem

Multiculturele dag

Haro Hielkema

Job Cohen was het aanvankelijk niet van plan. Maar na het bezoek aan de asielboot 'Embrica Marcel' besloot hij zaterdag toch mee te lopen in de optocht naar Woudrichem. Zo vaak kan een staatssecretaris, belast met vreemdelingenzaken, nu ook weer niet achter de muziek aan.

In een geleende jas wandelde Cohen door storm en regen in het voetspoor van het showkorps, tussen de 'Woerkumers' en de 'mensen van de boot'. In het sociaal-cultureel buurthuis 't Rondeel gaf hij het startschot voor de multiculturele dag in Woudrichem. En nu kan hij elders ook weer eens, zoals hij zegt, een 'goed verhaal' over een asielzoekerscentrum vertellen. Een positief verhaal, want de opening van de asielboot in de Maas had een feestelijk karakter. De komst van een asielzoekerscentrum gaat lang niet altijd zonder slag of stoot, gaf Cohen grif toe. Maar in Woudrichem is er veel energie in gestoken om de eerste opvang goed te laten verlopen. De 'Embrica Marcel' ligt nu een paar maanden aan de andere kant van de hoge Maasdijk. Er is al een open dag voor de plaatselijke bevolking geweest, er waren 'mensen van de boot' op de nieuwjaarsreceptie van de gemeente, de drumband en de voetbalvereniging van Woudrichem hebben al asielzoekers in hun ledenbestand opgenomen en er komt een levendige ruilhandel van diensten en karweitjes tussen inwoners en vreemdelingen op gang.

Woudrichem is niet anders dan andere gemeentes, vindt burgemeester J. Worrell. „Toen het asielzoekerscentrum voor de eerste keer ter sprake kwam, liep de commotie hier ook hoog op. We moesten veel vragen beantwoorden. Maar toen het idee voor de boot werd gelanceerd en de raad dat unaniem ondersteunde, is er hard gewerkt om de komst van het centrum goed voor te bereiden. We konden ook een kamp krijgen, maar hebben gekozen voor een schip. Dat was gemakkelijker. We wilden ook beslist niet meer dan 250 asielzoekers en voor hooguit drieënhalf jaar.”

De gemeente wil de integratie niet teveel 'cultiveren', zegt Worrell. „Laat het maar een beetje groeien. Gelukkig zijn er veel initiatieven vanuit de gemeenschap gekomen om contact te leggen. De kerken en de scholen spannen zich in, maar ook de voetbal, de korfbal en de schaatsvereniging. Dat gebeurt spontaan, al leeft natuurlijk ook wel de stille hoop dat er onder die jonge asielzoekers misschien een kleine Pele zit.”

De asielzoekers hebben de inwoners van Woudrichem op een 'inkijkdag' hun woonruimte laten zien. Worrell: „Toen zijn mensen behoorlijk geschrokken van de kleine kamertjes aan

boord. Sindsdien hoor je de verhalen niet meer dat asielzoekers maar'alles' krijgen."

De grootste zorg voor Maria van den Heuvel, directeur van het centrum, is de bewoners uit de boot te krijgen. „Wij willen niet dat mensen aan boord blijven hangen. De recreatieruimte is klein, en wordt vooral door de mannen in beslag genomen. Er wordt ook niets voor ze georganiseerd, dat gebeurt voor mensen uit Woudrichem ook niet. De 'Embrica Marcel' is eigenlijk een 'wijk' binnen Woudrichem, al gaat dan om een boot met slaapkamertjes. Het is belangrijk dat de asielzoekers integreren binnen de bestaande gemeenschap. Een groep wordt gauw gestigmatiseerd. Deze mensen hebben ieder een eigen gezicht en een eigen kwaliteit. Als je zo iemand leert kennen, bijvoorbeeld op de voetbalclub, dan ga je hem aardig vinden - of niet natuurlijk. Maar dan bekijk je hem als individu. En dan praat je over hem tegen anderen als individu en niet over de groep. Daarom was die 'inkijkdag' zo zinnig. Want iedereen heeft een beeld uit de media over asielzoekers. Maar kom je zelf op de boot, dan ga je er anders tegenaan kijken."

De burgerij van Woudrichem is gelukkig heel open naar de nieuwe bewoners, zegt Van den Heuvel. De toegestroomde menigte in 't Rondeel bevestigt haar woorden. Er is veel aandacht voor de buitenlandse muziek, de informatie over vluchtelingengebieden en de exotische hapjes die de bewoners van de boot hebben bereid. Armeense honingtaart, Iraakse dolma, Srilankaanse ladu. „Ziet er goed uit", zegt een inwoner van de vestingstad en vervolgt, voorzichtig: „Maar of het ook goed smaakt?"

© Trouw 14-2-2000

foto Jürgen Caris

Woerkums LETS-Huis officieel geopend

WOUDRICHEM - “Dit ben ik nog niet eerder tegengekomen. Het is een voorbeeld voor andere gemeenschappen.” Commissaris van de Koningin mr. F Houben liet zich tijdens de opening van het LETS-Huis in Woudrichem positief uit over het initiatief van LETS-Circle Woudrichem. Hij verrichtte samen met de nieuwe burgemeester A. van Harten en - toen nog - waarnemend burgemeester J.B. Val door enkele figuren te tekenen op een schilderij de officiële openingshandeling van het LETS-Huis. Aansluitend vond in het Arsenaal een forumgesprek onder leiding van Cees den Hollander plaats: “Dit moet geen politieke discussie worden, we moeten alles uit kast halen om onze medemensen te helpen. Er zijn kansen, maar die moeten wel benut worden.”

Het was afgelopen zaterdag een drukte van belang bij Kerkstraat 17, het adres waarop het LETSHuis gevestigd is. Vele belangstellenden kwamen een kijkje nemen bij de officiële opening van dit initiatief van LETS-Circle Woudrichem. De Commissaris van de Koningin, mr. F. Houben, de nieuwe burgemeester van Woudrichem A. van Harten en wethouder J.B. Val, die afgelopen weekend nog waarnemend burgemeester was, verrichtten de openingshandeling. Zij schilderden enkele figuren op een schilderij van kunstenares Maja Groeneveld. R Houben: “Dit ben ik nog niet eerder tegengekomen. Het is een voorbeeld voor andere gemeenschappen.”

In het Arsenaal namen aansluitend achter de tafel J.B. Val, clusterdirecteur van het COA Peter de Graaf, bestuurssecretaris Start Foundation Jos Verhoeven, de initiatiefnemers Nel Heidinga en Toine Korthout en beheerder van het LETS-Huis Asgedom Mengistu plaats. Zij discussieerden onder leiding van Cees den Hollander over de integratie van asielzoekers in de Woerkumse samenleving. Den Hollander: “Het uiteindelijke doel van het LETSHuis is verschaffing van een zinvolle tijdsbesteding voor asielzoekers en het bevorderen van contacten met de samenleving. Je zult maar op zo’n boot zitten, zonder bezigheden, alles wat je kunt doen is afwachten. Ik zou er moedeloos van worden. Dit moet geen politieke discussie worden, we moeten alles uit de kast halen om onze medemensen te helpen. Er zijn kansen, maar die moeten wel benut worden.”

Verrijkt

Onder de enthousiaste leiding van Cees den Hollander gaven de forumleden hun mening over de integratie van asielzoekers in Woudrichem. Wethouder J.B. Val herinnerde kort aan de komst van het asielzoekerscentrum naar Woudrichem: “Het is onvoorstelbaar wat voor emoties dat losmaakt. In de loop van de afgelopen maanden is er echter veel draagvlak gekomen onder de bevolking. Je moet ook niet bang zijn, maar het gewoon doen. We hebben er een enorm stuk gemeenschapsvorming voor teruggekregen, het heeft onze samenleving verrijkt.”

Peter de Graaf van het COA was nauw betrokken bij de opzet van LETS-Circle in Woudri-

chem en dus ook bij het LETS-Huis: "Onze eerste reactie was 'rustig aan, het zou best eens tegen kunnen vallen'. Wat hier is gebeurd heeft echter onze verwachtingen overtroffen." Ook Jos Verhoeven van de Start Foundation, een organisatie die 3,5 ton in het LETS-Huis stak, liet een positief geluid horen: "We zijn apetrots dat we ons geld hier mochten besteden. Op deze wijze kunnen vaardigheden van de asielzoekers worden behouden of uitgebreid. Als opdracht hebben we meegegeven dat het LETS-Huis een voorbeeld voor de rest van het land moet zijn, dat we het wiel niet elke keer opnieuw hoeven uit te vinden." En met een knipoog naar de installatie van Van Harten, die later op de dag plaatsvond: "Ik zou trouwens wel burgemeester willen worden van zo'n gemeenschap, waar niet alleen gepraat maar ook gedaan wordt."

Indruk

Den Hollander vroeg Nel Heidinga en Toine Korthout naar hun motivatie om zich in te zetten voor LETS-Circle. Heidinga: "Ik word gedreven door mijn rechtvaardigheidsgevoel. Ieder mens heeft recht op arbeid en asielzoekers wordt dat onthouden."

Toine Korthout onderschreef de woorden van zijn buurvrouw en vulde haar aan: "Voor mij geldt ook mijn kerkelijk achtergrond."

De meeste indruk maakten echter de woorden van Asgedom Mengistu, asielzoeker en beheerder van het LETS-Huis: "Op de boot zitten we met meerder mensen in een kleine kamer en kijken televisie. Het is erg om niets te doen, we willen actiever worden. Ik roep iedereen op om mee te doen aan dit project. Sommige mensen snappen niet wat het belangrijkste is, maar het gaat om integratie in de lokale bevolking. Druppels zijn daarvoor slechts een middel. Ik wil op een gegeven moment niet meer afhankelijk zijn, voor mezelf zorgen." Nel Heidinga viel hem bij: "Het is geen eenrichtingsverkeer, ook Nederlanders worden er beter van. Iedereen moet gewoon meedoen!"

En Toine Korthout: "De echte hoofdprijs moet nog komen, als over anderhalf a twee jaar beslist wordt of het asielzoekerscentrum in Woudrichem blijft. Ik hoop dat de gemeenschap dan zegt: 'We willen de boot hier niet kwijt.'"

En Toine Korthout: "De echte hoofdprijs moet nog komen, als over anderhalf a twee jaar beslist wordt of het asielzoekerscentrum in Woudrichem blijft. Ik hoop dat de gemeenschap dan zegt: 'We willen de boot hier niet kwijt.'"

© Het kontakt 2-5-01

foto Hans Roest

Opening van het Letshuis door de nieuwe burgemeester A. van Harten onder het toezien van de Commissaris van de Koningin mr. F. Houben en de waarnemend burgemeester Dhr J.B.Val

Gevlucht naar Woerkum

Het West-Brabantse vestingplaatsje Woudrichem staat bekend als een voorbeeld van waar het wel goed gaat, tussen asielzoekers en autochtonen. Maar de recente discussie over criminele asielzoekers wakkert oude weerstanden aan. Die burgemeester van Groningen zegt het toch niet voor niets?

Alle stamgasten zijn er vanavond, in cafe The Corner aan de Woudrichemse Kerkstraat: de stille drinkers, de getapte jongen, de verlopen intellectueel en het echtpaar met de bulldog. Ze wisselen hun dagelijkse beslommeringen uit, onder zorgvuldige regie van de potige uitbater. In zijn café hangen nog de huiden lampenkappen met franje, liggen de Perzische kleedjes op tafel en tikken de hele avond de ballen op het biljart. Hier zitten geen inwoners van Woudrichem, geen import, hier zitten Woerkumers.

Ze willen best praten over de asielzoekersboot, die sinds een dik jaar bij Woudrichem aan de kade ligt. Als ze maar niet met hun naam in de krant komen. De pers schrijft alles toch altijd maar mooier op, als het om buitenlanders gaat.

De barman: „Laat ik zeggen dat we die boot met argusogen volgen. We stonden niet te juichen toen hij er kwam.” Nee, hij kent de asielzoekers niet. Een paar zijn wel eens een biertje komen drinken, maar hij heeft er ook al de toegang ontzegd. Eentje, een ‘opgewonden standje uit Afrika’ heeft eens de fiets gestolen van een van de stamgasten. „We vonden hem bij de boot, er zat al een ander slot op.”

„Ik zou de fietsen bij de boot maar eens tellen als je langsgaat”, zegt de vrouw van de bulldog. Terwijl de meesten aan een borrel of een biertje zitten, drinken zij en haar man elk vier koppen koffie. „Ik hoor steeds maar: in Woudrichem zijn ze zo enthousiast over die asielzoekers. Maar wie is dat dan? Niemand! In Groningen, die burgemeester, die zegt dat toch niet voor z’n lol, van die criminele asielzoekers. Het is gewoon zo. Er zijn hier drie keer zoveel inbraken sinds de boot er ligt. En laatst stond er weer een amok te maken, omdat hij niet na zessen in de supermarkt mocht.” ;

Als de barman bromt dat Nederlanders toch ook stennis kunnen maken, valt de man van de bulldog zijn echtgenote bij: „Het verschil is dat zij hier te gast zijn”. Zij: „Ja, wij zijn nette, werkende, Nederlandse mensen, wij mogen wat meer”. Hij: „Ik heb een paar keer in de bajes gezeten en ik kan je zeggen: driekwart is daar zwart hoor”.

Woudrichem is oorspronkelijk een vesting, met stadsrechten uit 1356. Na een bloeitijd als hoofdstad van het omliggende Land van Altena, aan de Merwede, verpauperde het plaatsje in de negentiende eeuw toen het zijn vestingrechten kwijtraakte. Sinds de jaren vijftig, toen de rivieren ernstig vervuild raakten en de visserij aan belang verloor zet het verval door. Het oude centrum is gerestaureerd en trekt ‘s zomers heel wat toeristen, maar de ene na de andere middenstander pensioneert of gaat over de kop, waardoor de vesting schilderachtig is, maar ook doods.

En Woudrichem heeft de laatste jaren zijn schandalen gehad: de gemeentesecretaris die gratis winkelde, kostbaarheden ontvreemde en voortdurend dronken was en de wethou-

der die moest aftreden omdat hij volgens kwade tongen niet van jonge scholieres af kon blijven. Dik een jaar geleden kwam hier een asielzoekersboot te liggen. Er was weerstand. Zo ging er een brief rond met een oproep tot protest. Gevreesd werd dat huizen in waarde zouden dalen, maar ook werden asielzoekers vergeleken met nazi's. De gemeente Woudrichem telt vijftienduizend zielen, maar het eigenlijke plaatsje nog geen vijfduizend. Op een plek waar nooit allochtonen hadden gewoond, wekte de komst van 250 asielzoekers in een keer beroering. De gemeenteraad was uiteindelijk unaniem voor de boot en in het afgelopen jaar kwam Woudrichem in het nieuws met een uniek project: LETS.

LETS staat voor Local exchange Trade System, een idee uit Canada.

Asielzoekers doen klusjes bij mensen thuis, of in bedrijven. Ze mogen geen betaald werk doen, maar krijgen 'druppels', een verzonden betaalmiddel, waarmee ze bij winkels spulletjes kunnen kopen, een soort ruilhandel dus. Honderd asielzoekers doen mee. Februari vorig jaar beschreef Trouw hoe bijvoorbeeld het opknappen van een tuin werd geruild tegen een dagje varen.

Binnenkort gaat zelfs een LETS-centrum open, een clubhuis voor de asielzoekers met een huiskamer, kinderopvang, een kapsalon en een computerruimte, waar bewoners van de boot hun tijd kunnen doorbrengen. Het pand wordt nu opgeknapt. Plaats: de Kerkstraat, direct naast cafe The Corner. De barman waarschuwt: „Er hoeft maar een ding te gebeuren en je hebt een tweede Kollum.”

„Tja, het is een heel bepaald soort mensen, de Woudrichemers”, zegt de 23 jarige Ruud de Deugd, bedrijfsleider in het chique hotel Heren van Altena. Hij woont twaalf jaar in Woudrichem en is dus 'import'. „Je komt er nooit tussen, die oude kern. Als je er een avond tussen zit, zijn ze in staat je de hele avond dood te zwijgen.” Volgens hem valt het nogal mee met die criminele asielzoekers. „Als je gestolen fietsen wilt vinden, kun je beter bij de oorspronkelijke bewoners kijken.”

Het hotel heeft het niet gemakkelijk om zich een plaats in de gemeenschap te verwerven. „De raarste verhalen gaan: dat we failliet gaan, dat er stenen door de ruiten zijn gegooid, molotovcocktails zelfs. De eigenaar is Amsterdammer. Ze hebben liever dat iemand van de eigen klik succes heeft. Wat dat betreft staan ze niet negatiever tegenover iemand uit Ghana dan tegenover iemand uit Amsterdam.”

Net buiten het plaatsje Woudrichem, aan de noordoostelijk gelegen Hoge Maasdijk, ligt de Embrica Marcel. Het schip steekt helder af tegen de woeste Hollandse lucht boven de rivier. Het grote, witte blok, dat naast een weg- en waterbouwwerf drijft, heeft nog het meeste weg van een huizenblok uit de wederopbouw. Voor de ingang staat een eindeloze rij fietsen onder een afdak, voor de ramen hangt vitrage en staan potplantjes.

Op de boot wonen tweedertig nationaliteiten. De grootste groepen vormen die uit Azerbeidzjan en Armenie. Directeur Joost van Gerven vindt de opmerkingen van de stamgasten in The Corner 'raar'. „Wij horen van de politie heel weinig klachten. Hij begrijpt de vooroordelen wel. Als ik hier zou wonen - ik kom zelf uit Lage Zwaluwe - en mijn fiets werd

gestolen, dan zou ik hier ook even komen kijken, zo ben ik ook wel weer. Maar ik denk dat je op 250 Nederlanders ook wel een fietsendief hebt.”

Bij de supermarkt, waar laatst nog een asielzoeker ‘amok’ zou hebben gemaakt, hebben ze in ieder geval geen last. „Zal ik je een sterk verhaal vertellen?“, zegt de bedrijfsleider vanuit zijn hokje achter de lege-flessenband. „Laatst was hier een man van de boot en die laadde zijn spullen niet in een mandje, maar in een grote sporttas. Dus ik loop erachteraan om te kijken of hij er alles wel uithaalt bij de kassa. Zou ik bij iedereen doen die spullen in een tas stopt. Terwijl ik sta te wachten bij de kassa bied ik de klant voor hem aan om diens spullen in te pakken. Ik pak die tas op, zit er een artikel van ons in! En die asielman haalt keurig zijn tas leeg!”

Hussein (niet zijn echte naam) is in het monumentale pand aan de Kerkstraat met een paar andere asielzoekers aan het klussen. Hij kwam anderhalf jaar geleden uit Irak naar Nederland, maar wil niet zeggen waarom. In Irak was hij elektricien en ook nu werkt hij aan de bedrading. „Ik zit een jaar op de boot, anderhalf jaar in Nederland“, vertelt hij in redelijk Engels. Hij is blij dat hij kan werken. „Anders verveel ik me dood: ‘Hij heeft al meer klussen gedaan, ook bij mensen thuis. „Van de ‘druppels’ kunnen we iets nuttigs kopen, zoals een fiets.” Want de fiets is het kostbaarste bezit van de azc-bewoner in Woudrichem. Hussein vindt het plaatsje maar saai en neemt dan liever de fiets en de veerboot naar het grotere Gorinchem, aan de overkant van de Merwede, waar meer winkels zijn.

Hussein heeft veel ‘heel vriendelijke’ mensen ontmoet in het dorp, maar hij heeft ook negatieve reacties gekregen. „Dan praten mensen niet met je, maar aan hun gezichten zie je dat ze het niet op vluchtelingen hebben. Ze zijn bang, geloven dat we allemaal crimineel zijn. Ik ken de verhalen wel. Sommige asielzoekers zijn ook geen goede mensen, maar dat zegt niets over de rest. Er zijn hoogopgeleide mensen bij. Ik weet dat mijn geweten schoon is.”

Over ongeveer een maand moet het pand voor de asielzoekers klaar zijn. De kapster die recht tegenover het pand haar zaak heeft - een ouderwetse zaak in bruintinten - bekijkt de vorderingen ‘met gemengde gevoelens’. „Ik heb geen behoefte aan contact met die mensen. Als je het mij vraagt, heeft tachtig procent niet het recht om hier te zijn. De echte vluchtelingen kunnen zo’n reis niet betalen hoor, die zitten nu er gans in de bergen. Dezen hebben alle maal mobieltjes en de nieuwste sportschoenen. Het zijn ook allemaal jongeren. Goudzoekers, noemen wij ze. Ik zie ertegen op dat ze hier met mooi weer allemaal op straat gaan hangen. Naar vrouwen fluiten, jonge meiden lastig vallen, zo gaat dat hoor.”

„Wij Hollanders zijn denk ik nuchterder“, vervolgt de kapster, terwijl ze bij een klant krullers uithaalt. „Als ons land in de shit zit, zeggen we: schouders eronder en opbouwen. Niet de benen nemen, zoals zij doen.” Ze wil niet discriminerend overkomen. „Ik ben helemaal niet racistisch. Maar dat word gewoon opgewekt, doordat zij zo veel krijgen. Voor onze peuterspeelzaal is nauwelijks geld, terwijl er in dat pand van alles wordt gestopt. Mijn jongste zit in een klas met zevenendertig kinderen, hun kinderen hebben een leraar op twaalf leerlingen, in een gloednieuw gebouw.”

Tja, zo kent burgemeester Joop Worrell er nog wel een. „Die nieuwe school moesten we neerzetten, omdat de ouders uit Woudrichem geen kinderen van asielzoekers bij hun eigen kinderen in de klas wilden.” Volgens Worrell gaat het, op wat zorgen in het begin na, prima met de asielzoekers in Woudrichem. „Dat ze integreren gaat te ver, maar ze nemen wel echt deel aan de activiteiten in de gemeente. En wat mensen ook beweren, de politie signaleert hier gewoon geen extra criminaliteit door asielzoekers. Door die discussie rond Groningen wordt de hele boel opgeklopt. Ik ga na een paar gevallen niet roepen: het is bovenmatig.”

Worrell snapt dat het gek staat: het college beloofde de inwoners dat de asielzoekersboot er maar voor drie jaar zou liggen en nu lijkt het toch of er permanente voorzieningen worden getroffen. „Wij houden ons aan het contract. Na drie jaar gaan we opnieuw de discussie aan met de bewoners, maar ik geloof dat hier altijd wel asielzoekers zullen blijven.” Wat de subsidies betreft: „Wij geven alleen maar geld uit aan asielzoekers dat we van het rijk specifiek voor dat doel hebben gekregen.”

„Er loopt hier nu eenmaal een scheidslijn tussen degenen die hier echt zijn geboren en die van daarbuiten”, verzucht de Amsterdammer Worrell. „Ik wil dat niet bagatelliseren, niet doen of het alleen die echte autochtonen zijn die problemen hebben met asielzoekers, maar als je in het ziekenhuis van Gorinchem bent geboren, tel je al niet meer als echte Woerkumer meer.”

Misschien is het zoals de oude dame zegt, van 82, op weg door het dorp dat naar haar smaak veel te veel veranderd is: „Ik groet alleen een Woerkumer. Dat gaat gewoon zo: ‘ Of wat de dichter schrijft, wiens strofen het gebouwtje sieren in de historische haven achter de Schapendam:

*Klotsend water streelt het bruine
staal / als de visser - zwijgend - zijn
netten haalt / (..) De torenklok galmt:
verstrijken van de tijd / Verleden en
heden, 't is in Woerkum gelijk*

© Trouw 27-1-2001

Veel werkzoekenden bij Lets-circle Woudrichem

Mariken Dusseldorp

WOUDRICHEM. Twee maanden na de feestelijke opening van het Letshuis aan de Kerkstraat in Woudrichem, zijn allerlei activiteiten zich volop aan het ontwikkelen.

Vooraf onder de bewoners van de asielboot in Woudrichem is de belangstelling voor werk erg groot. Wie wel eens een bezoek aan de boot heeft gebracht, zal die behoefte om "er even uit te zijn" goed kunnen begrijpen: altijd herrie, onrust, weinig privacy en benauwd. Ook door het lange wachten op duidelijkheid omtrent hun toekomst dreigen veel mensen te verzanden in een houding van lusteloosheid en moedeloosheid. Het druppelsysteem biedt een mogelijkheid om contacten met Nederlanders te leggen, de taal en de Nederlandse cultuur beter te leren kennen en wat extra's te kunnen aanschaffen van verdiende druppels.

Winkel en bemiddelingsbureau

Wanneer je het Letshuis binnengaat, zie je links de gezellige koffie- en theeruimte en rechts de winkel. In de winkel zijn alle artikelen alleen tegen druppels verkrijgbaar. Telefoonkaarten en drogisterijartikelen worden veel verkocht, maar ook is er vraag naar (2hands)computers, kleding en (sport) schoenen. Afhankelijk van de bedrijven die bij de Lets zijn aangesloten, kunnen er spullen en diensten worden geruild. Ook is het al enige tijd mogelijk om bij een boer groente en fruit met druppels te betalen. Er wordt steeds weer verder gezocht naar mogelijkheden om het aanbod uit te breiden, bijvoorbeeld met veerpontkaarten, strippenkaarten en allerlei consumptieartikelen.

Aanvankelijk behoorde de bemiddeling ook tot de taak van de vrijwilligsters in de winkel, maar aangezien dat een dermate extra werkbelasting betekende, is er besloten om een apart bemiddelingsbureau op te richten, uiteraard wel in hetzelfde pand. Er is een groot aanbod van klusjesmensen, tuinwerkers, koks, schilders, huishoudelijke hulpen, (auto)schoonmakers, boodschappers, verzorgers, enz, enz. Het probleem voor veel Nederlanders is dat men weinig mogelijkheden ziet om zelf druppels te verdienen. Het blijkt echter mogelijk te zijn druppels te kopen, waarbij dan 1 druppel f 1,20 kost. In de onderlinge betaling heeft de druppel de waarde van f 1,-.

Een bijzonder voorbeeld van diensten die men met druppels kan kopen is de samenwerking met de Stichting Regionaal Indicatie Orgaan Land van Heusden en Altena in Almkerk.

Mensen, die hulp nodig hebben en een persoonsgebonden budget van die stichting krijgen, kunnen zelf met iemand afspraken over o.a. de werktijden maken. Voordeel voor de hulpzoekenden is de vaak grotere ruimte voor persoonlijke aandacht en aan de vrouwen van de asielboot biedt dit werk een goede mogelijkheid om tussen de Nederlandse mensen te komen.

Moeder-Kind Ruimte

Behalve een bemiddelingsbureau en een winkel heeft het Letshuis ook een Moeder-Kind Ruimte. Het is uitdrukkelijk geen creche, maar een ontmoetingsplaats voor moeders en kinderen. Nederlandse en buitenlandse moeders kunnen er gezelligheid en nieuwe contacten vinden terwijl hun kinderen fijn met elkaar aan het spelen zijn. De leiding is in handen van een Nederlandse en een Irakese moeder. Voorlopig is deze ruimte alleen open op de dinsdag- en donderdagmiddag van 13.00 uur tot 15.00 uur. Uit navraag hoe het animo hiervoor is, blijkt dat veel vrouwen op de asielboot moeilijk los komen uit hun eigen omgeving. In veel landen van herkomst is het ook niet de gewoonte voor vrouwen om zich buiten hun huis te begeven. Men bezoekt elkaar wel thuis, of in dit geval op de kamer, maar echt naar een andere plek gaan (mag) men niet. De vrouwen van de boot die wel komen, proberen de anderen wel mee te krijgen, maar vaak blijkt dat, ondanks de toezegging om te komen, men uiteindelijk de drempel niet neemt. Het zal dus nog veel inzet en doorzettingsvermogen vragen om dat isolement te doorbreken. Een initiatief om meer moeders met kinderen te trekken is de 2e hands baby- en kinderkledingmarkt die op 10, 11 en 12 juli a.s. in het Letshuis wordt gehouden. Voor slechts enkele druppels zijn er dan mooie en leuke kleren van uitstekende kwaliteit te verkrijgen.

Letscafe

Alweer ruim een jaar wordt er eens in de zes weken op donderdagavond een multicultureel café georganiseerd dat plaatsvindt in de Teerkamer te Woudrichem. Afwisselend hebben er artiesten opgetreden met muziek en dans uit alle windstreken. Zo kwamen er o.a. dansers en muzikanten uit Senegal, uit Egypte, Irak, de Balkan, Rusland, Indonesië, maar ook uit het Land van Heusden en Altena zelf. Behalve muziek werden er interviews gehouden en kreeg men de laatste nieuwtjes van de Lets-circle te horen. De belangstelling was vooral bij het mannelijk deel van de bootbewoners groot. Ook de plaatselijke bevolking wist de muziek van andere culturen te waarderen. Helaas waren de vrouwen van de boot wederom niet erg uithuizig.

Kapsalon en computerruimte

De plannen om een "kapsalon" en computer(les)ruimte te organiseren zijn reeds lang in bespreking. De ruimtes zelf zijn er al. Op de boot wonen 2 kappers, die de Letsdeelnemers een goede knipbeurt kunnen geven. Verder zijn er veel mensen die op de computers aan de gang willen gaan. De openingstijden van die ruimtes, evenals het toezicht op de gang van zaken, moeten nog worden geregeld. Ook het verkrijgen van de benodigde materialen om de inrichting compleet te maken vraagt veel van de creativiteit van het management-team. Kortom, de Lets is zeer actief, maar heeft nog wel de nodige opstartproblemen te verwerken.

In het Letshuis zijn nieuwe vrijwilligers en mensen met leuke initiatieven dan ook van harte welkom.

aLLeS VOOR Noppes

tekst nell westerlaken

KNIP JIJ MIJN HAAR, DAN SCHILDER IK DE VOORDEUR VAN JE TANTE. ALLES MET GESLOTEN BEURS. HET NEDERLANDSE RUILNETWERK NOPPES (1100 LEDEN) IS EEN VAN DE GROOTSTE IN EUROPA.

Probleempje voor de georganiseerde ruilhandel in Nederland: de invoering van de euro. Het lijkt een contradictio in terminis, aan ruilhandel komt immers geen geld te pas, maar ook de leden van de ruilnetwerken hebben een standaard nodig om de waarde te bepalen van hun goederen en diensten. Al was het maar in het achterhoofd. Je ruilt nu eenmaal geen oude fiets tegen een nog vrij nieuwe computer. In de honderd lokale Nederlandse ruilnetwerken, Lets-kringen genaamd, wordt daarom een puntensysteem gehanteerd, waarbij een punt meestal gelijk is gesteld aan een gulden. De leden, vragers en aanbieders, spreken het aantal punten af voor de transactie.

Wederkerigheidspunten heten ze officieel in Lets-kringen. In de praktijk hebben ze fantasienamen. De Amsterdamse kring hanteert `noppen; op de Noord-Veluwe worden `repen' gerekend, Utrecht heeft een `sterren'-systeem en in Ellecom geschieden de transacties in `talenten'. Elders in het land bestaan onder meer druppels, oortjes, keitjes, knopen en niksen. Maar hoeveel niksen reken je voor een uur schilderwerk? Wat `kost' een tweedehands kinderwagen in oortjes? `De ruilkringen gaan twee rekeneenheden voor 1 euro hanteren; zegt Louis Damen, pr-medewerker van de landelijke koepel van ruilnetwerken, Letstand genaamd. Over de eventuele besteding van de twintig cent verschil - de euro is ongeveer 2,20 gulden - zijn we nog in discussie. Het biedt mogelijkheden om het systeem te verfijnen, maar daaraan wordt nog gesleuteld: In de besloten ruilnetwerken wordt geld immers geacht geen rol te spelen.

Het verschijnsel Lets kwam begin jaren negentig overwaaien naar Nederland. De afkorting staat voor Local Exchange Trading Systems, alternatieve netwerken waarin het motto `graag tot wederdienst bereid' tot principe is verheven. Lets ontstond begin jaren tachtig in een Canadese regio die zwaar in de economische problemen zat. De bewoners besloten elkaar te gaan helpen op basis van wederkerigheid. Er ontstond een geavanceerd systeem van wat je vriendendiensten zou kunnen noemen, hoewel vrager en aanbieder elkaar niet per se hoefden te kennen. Knip jij mijn haar, dan schilder ik de voordeur van je tante die een trui breit voor de jongen die komt oppassen. Alles met gesloten beurzen. Om de gelijkwaardigheid van de transacties te garanderen, werd een puntensysteem ingevoerd. De beslotenheid van de kringen - alleen voor leden - moet, samen met het wederkerigheidsprincipe, voorkomen dat er grijs- of zwartwerkcircuits ontstaat.

Het eerste Nederlandse ruilnetwerk Noppes werd in 1993 opgericht in Amsterdam, mede door Actie Strohm, een organisatie die zich buigt over milieuvraagstukken en economische alternatieven. Noppes heeft inmiddels zo'n 1100 leden en is daarmee een van de grootste ruilnetwerken in Europa. Alle honderd Nederlandse kringen samen hebben ongeveer vijfduizend leden.

‘Het begon op een zolderkamer met een computer; vertelt Noppesmanager Werner Barendrecht in het Noppes-pand aan het Singel. ‘Er waren toen veel studenten bij die het voor de lol deden. Zo van: voor vijf noppen mag jij bij mij televisie komen kijken. In 1996 hadden we al tweehonderd leden en een heel divers aanbod. Er zat iemand bij met een Rolls Royce die andere leden konden inhuren: Het toenmalige Noppes-lid Fabiola was te huur als levend kunstwerk. De leden van het netwerk schrijven een cheque uit voor elke transactie, de cheque wordt naar het kantoor gestuurd waar hij wordt geregistreerd op een noppenrekening. Het grote verschil met de geld-economie, zegt Barendrecht, is dat rood staan geen geld kost en in de plus staan niks extra's oplevert. ‘Toch hebben we gemerkt dat de leden rood staan vervelend vinden. Dat is eigenlijk een goede zaak, want het zet ze aan tot handelen. De meesten nemen het behoorlijk serieus:

Helemaal zonder geld kan ook een ruilnetwerk niet, omdat er kosten zijn, voor bijvoorbeeld het kantoor, de vaste medewerkers en de krant: het lidmaatschap van Noppes kost 41 gulden per jaar plus vijf noppen per maand. Die laatste worden weer uitgedeeld aan bijvoorbeeld de leden die de Noppes-krant bij de andere leden bezorgen. ‘De contributie werkt als bankkapitaal’, zegt Barendrecht. ‘Ze moeten dan wel gaan handelen, want afkopen met geld kan niet.’ Noppes heeft negen personen in dienst, parttimers die samen vier full time functies vervullen.

Werden de meeste Lets-kringen opgericht in tijden van economische recessie, in Amsterdam was daarvan geen sprake. ‘Ik denk dat 25 procent van de huidige leden werkloos is. Een groot deel werkt parttime of freelance. Er zijn veel mensen bij die bewust kiezen voor deze manier van leven. Ze vinden de sociale contacten van het netwerk belangrijk, het gevoel iets te doen voor een ander en voor de maatschappij zonder afhankelijk te zijn. Ook het hergebruik van goederen spreekt ze aan: Toch hadden de ontwikkelingen in de reguliere economie hun weerslag op het ruilnetwerk. Het aanbod veranderde. In de begintijd kon je in de Noppes-krant meer klusjes-, schilder- en timmermannen vinden, maar het schaarste-principe werkt ook door in de alternatieve economie. Probeer vandaag de dag nog eens een ‘officiële’ schilder of loodgieter te vinden binnen twee maanden. Het aanbod aan ‘luxe’ goederen en diensten is daarentegen toegenomen. Een greep uit de Noppes-krant: voetflexzomemasseurs, portetschilders, invullers van belastingformulieren, bedrijfsplanschrijvers, computerprogrammeurs, verhuurders van de eigen video-camera, muzikanten voor feesten en leden die hun tweede huis in onder meer Toscane en de Ardennen willen verhuren tegen noppen. Om te voorkomen dat je Beun de Haas in huis haalt, is met een letter het niveau van de aanbieder aangegeven: een p voor professioneel, een s voor semi- professioneel en een a voor amateur.

Het grote aanbod in de rubrieken massage (onder meer ayurvedisehe en biodynamische) en therapie (reiki, homeopathie) zegt wellicht iets over de levensorientatie van veel leden. `Iedereen kan meedoen, iedereen kan wel wat; zegt Barendrecht. Andermans hond uitlaten? Ook goed. En iemand die in de wao zit met rugklachten kan misschien best het belastingformulier van een ander invullen: In de begintijd hield het GAK de netwerktransacties goed in de gaten, maar grote problemen zijn er nooit geweest, volgens Barendrecht. De Amsterdamse sociale dienst heeft een apart werkvoorschrift voor Noppes. `De client mag deelnemen; zegt een woordvoerster, `met als achterliggende gedachte dat het werk als wederzijds hulpbetoon kan worden gezien. Men moet natuurlijk wel beschikbaar blijven voor sollicitaties: Inmiddels kent Noppes een groot aantal subgroepen die zich op een thema organiseren, zoals sport of kunst. Op zaterdagavond ontmoet een aantal `noppers' elkaar in cafe Alverna, en op woensdag kunnen leden in travestietencafe de Lellebel betalen met noppen.

De meeste bij Letsland aangesloten ruilnetwerken zijn veel kleiner dan de Amsterdamse; ze hebben minder dan vijftig leden. Er is een club die zich vooral richt op de bio-teelt (leden kunnen groenten bestellen), en in Rotterdam zijn winkels opgezet volgens het Lets-principe. Bij de landelijke koepel Letsland, die vorig jaar van de grond kwam, wordt gewerkt aan een systeem van interlokale uitwisseling. `De grondgedachte blijft dat de goederen en diensten op lokaal niveau worden geruild', zegt Louis Damen van Letsland. `Maar we willen de Lets-gedachte verbreden. Je kunt je voorstellen dat je juridisch advies wilt, maar dat er geen jurist in je eigen kring aanwezig is. Of dat een lid uit de ene plaats op vakantie wil in her huis van een letser elders. We organiseren ook interlokale of landelijke contactdagen: In enkele buitenlanden is de Lets-gedachte veel verder verspreid. In Denemarken bestaat een alternatieve, aan ruilnetwerken gerelateerde bank die echter door de overheid wordt ontmoedigd, en in Australie draaien enkele dorpsgemeenschappen voor een groot deel op het Lets-principe. Een onderzoek vorig jaar van de Rijksuniversiteit Groningen liet zien dat in elk van de honderd Nederlandse Lets-kringen gemiddeld driehonderd transacties plaatsvinden waarbij 10.800 eenheden (lees guldens) worden verhandeld. Kiezen de leden van de ruilnetwerken ervoor een deel van hun productieve activiteiten buiten het formele circuit te houden, het systeem biedt ook onvermoede mogelijkheden voor personen die niet kunnen of mogen deelnemen aan de geldeconomie.

In Woudrichem werd anderhalf jaar geleden een Lets-kring opgericht met als directe aanleiding de komst van een boot met asielzoekers. De boot ligt er permanent afgemeerd. De gezamenlijke kerken wilden iets voor de asielzoekers doen; zegt Lets-vrijwilligster Nel Heidinga. `We dachten aanvankelijk aan goederen, maar tijdens een bijeenkomst bleek dat ze behalve een fiets of een vishengel, vooral graag werk wilden. Het oprichten van een Lets-kring bood de mogelijkheid om de lokale bevolking en de asielzoekers met elkaar in contact te brengen op grond van wederzijds respect en de gedachte dat je iets voor elkaar kunt betekenen.

De kring telt driehonderd leden onder wie een kleine honderd bootbewoners. De beginfase was moeilijk, vanwege de ingewikkelde regelgeving, en de specifieke behoeften van asielzoekers. `Ze zitten bijvoorbeeld te springen om luiers en telefoonkaarten, maar in een Letskring zijn natuurlijk geen leden die dit soort goederen spontaan aanbieden: De Letskring kreeg financiële steun van de gemeente, de provincie, de Centrale Opvang Asielzoekers, de Rabobank en van de Start Foundation, de ideële poot van het gelijknamige uitzendbureau. Hoewel de diensten worden afgerekend in `druppels; blijkt het systeem niet te functioneren zonder geld. Voor de speciaal opgerichte Lets-winkel koopt de organisatie goederen in (zoals luiers en schoenen) met guldens, via een wisselfonds. De spullen kunnen echter alleen met druppels worden gekocht.

De asielzoekers verrichten klusjes zoals werk in de tuin en het huishouden, naaiwerk, haar knippen, fruit plukken en schilderen. Een boer uit de omgeving die wel eens een extra handje kan gebruiken, biedt in ruil het gebruik aan van een stukje grond en levert het zaai-goed.

Het kostte veel moeite het balletje aan het rollen te krijgen. `Er was in een aantal gevallen natuurlijk een taalbarriere; zegt Heidinga. `Verder ontstonden wel eens misverstanden. Veel mensen hier hebben een soort quasi- natuurtuin die er een beetje wild uitziet. Daar snappen de meeste asielzoekers niks van. Ze willen zo'n tuin dan heel netjes maken: Van broodnijd heeft Heidinga nooit iets gemerkt. `Het gaat altijd om klusjes waarvoor je geen Nederlander kunt vinden, zodat er geen sprake is van verdringing van arbeid: De lokale schilder zocht zelf geschikte `medewerkers' uit die tegen betaling van druppels meehielpen met het opknappen van het Lets-pand.

Het pand, in het oude centrum van Woudrichem, is inmiddels uitgegroeid tot een ontmoetingsplaats van asielzoekers die op de drukbevolkte en gehorige boot geen aparte ontmoetingsruimte hebben. Een vrouw uit Oekraïne werkt als kapster. `Dan kan ik telefoonkaarten kopen om vrienden elders in het land te bellen.' De Eritreer Asgedon, die in twee jaar vlekkeloos Nederlands leerde, is inmiddels beheerder van het Lets-pand en bedreven in de druppel-economie.

Frank uit Niger, lid van de plaatselijke voetbalclub, weigert echter deel te nemen aan het Lets-systeem. `Ik wil heel graag werken, maar dan wil ik er ook geld voor krijgen, en geen druppels. Dan wil ik ook wel huur betalen.

In de deelname van asielzoekers aan een ruilnetwerk schuilt een risico, hoe goed je de regels ook in acht neemt, zegt bestuurslid Erdwin Stomphorst van Letsland. Hij werkt een opzet uit waarin de overheid en het bedrijfsleven deelnemen aan een alternatief systeem voor werk en scholing voor asielzoekers `als aanzet voor de discussie'. `In de huidige situatie geeft het werk, ook al is het ongeschoold, toch een bepaalde status, maar er kan geen enkel recht aan worden ontleend. We willen niet dat asielzoekers hierdoor hoop krijgen op een permanentere verblijfsstatus. Dat is onze zaak niet. Dit is op de rand.

Monique van Os (34) is sinds twee jaar lid van Noppes, het ruilnetwerk in Amsterdam. Ze heeft een parttime-baan bij een natuurvoedingswinkel. In de ruilkrant van Noppes adverteert ze onder de registratiernaam Antigone. Noppes-leden hebben een lijst met de registratienaamen, echte namen en telefoonnummers. De nummers worden nietgepubliceerd in de ruilkrant. Wat Monique onder meer in de aanbieding heeft: het schrijven, redigeren, scannen en opmaken van teksten, het samenstellen van verzamel-cd's voor feesten en het opzoeken van recepten. Op haar zolder is ze onlangs begonnen met een noppes-winkel waar ze kunstwerken van andere leden wil gaan 'verkopen'. 'Ik zag in de Noppeskrant dat veel leden kunst maken, maar ik kan me voorstellen dat mogelijke kopers aarzelen om bij iemand thuis te gaan kijken.'

Als aanbieder komt ze per transactie van tevoren een 'prijs' overeen met de vrager. Niet in geld, maar in 'noppen', een soort ruilpunten. De vrager schrijft na de transactie een noppen-cheque uit. De aanbieder stuurt die naar het centrale Noppes-bureau waar de ruilpunten worden geregistreerd. Het aantal noppen voor de transactie wordt rechtstreeks tussen de vrager en de aanbieder vastgesteld. Met de gespaarde noppen kan Monique andere diensten of goederen 'betalen' van mede-Noppes-leden.

Ze heeft onder meer klusjes in huis laten uitvoeren en ze 'koopt' af en toe een groentepakket van een ander lid die een biologisch-dynamische hobbytuin heeft. Enige tijd geleden schreef ze met een vriendin een scenario voor een science fiction-film. Om de film te laten uitvoeren, gebruikte ze ook noppen: de kostuums en de montage werden met noppen 'betaald', als ook het bestelbusje met chauffeur die ze af en toe nodig had.

De laatste vond ze in de Noppes-krant onder de registratiernaam Mukti. Achter deze naam schuilt de vijftiger Ruud Barendsen, ruim anderhalf jaar Noppes-lid. Sinds hij werkloos werd, biedt hij vervoer aan van mensen of goederen in het Noppes-circuit. 'Ik word gemiddeld een keer per week gevraagd. In deze tijd van het jaar rijd ik veel mensen met hun bagage naar hun vakantie-adres. Het leuke is dat je vaak gelijkgestemden ontmoet. Heel spirituele mensen. Dat sociale aspect is belangrijk voor me nu ik geen baan meer heb. Vroeger had ik mijn collega's, nu ontmoet ik allerlei mensen via Noppes.' De benzine wordt in geld afgerekend, 'omdat je bij pompstations helaas niet met noppen kunt betalen'.

Met de gespaarde noppen voor zijn chauffeursdiensten gaat Ruud naar een Noppes-kapper of zijn vrouw zoekt in de Noppes-krant een schoonheidsspecialiste. Ook repareerde een mede-lid een fiets voor hem. Hij liet zelfs parket leggen door een Noppes-man met de registratiernaam Istanboel. 'Ik wist dat hij goed werk leverde, want ik had een aantal keren materiaal voor hem vervoerd en gezien wat hij kon. Via het Noppes-circuit heb je altijd referenties.' Istanboel is de registratiernaam van een timmerman van Turkse afkomst. Toen hij lid werd, was zijn Nederlands nog niet voldoende om een eigen bedrijfje te beginnen, vertelt een Noppes-medewerker. Bovendien had hij nog geen rijbewijs en geen auto. Via Noppes kon Istanboel aan de slag blijven en een netwerk opbouwen, terwijl hij de noodzakelijke voorzieningen trof voor zijn onderneming. Hij heeft inmiddels een eigen timmerbedrijf met enkele mensen in dienst, en is nog steeds lid van het Noppes.

© Volkskrant, magazine 08-09-2001

Een bijzondere druppel-lunch

Marieke Koorevaar

Vluchtelingen die op de opvangboten voor asielzoekers verblijven, mogen van de Nederlandse overheid weinig of niet werken. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de verveling toeslaat. Afgezien van bijvoorbeeld scholing (Nederlandse taal), is er verder weinig te doen. De LETS-organisatie Woudrichem heeft daarom een soort ruilsysteem op poten gezet. Bewoners van de asielboot Embrica Marcel kunnen werkzaamheden verrichten bij bedrijven, waar de LETS organisatie geld voor ontvangt van de afnemer. De vluchtelingen die het werk hebben verricht, ontvangen een bepaald aantal druppels van de LETS-organisatie. Met die druppels kunnen zij in de LETS-winkel artikelen kopen. De LETS-organisatie wordt geheel gerund door vrijwilligers.

Woningonderneming SGB heeft inmiddels ook gebruik gemaakt van de diensten van verschillende bewoners op de asielboot. Margret van Wijk, directeur woondiensten bij Woningonderneming SGB: "In het kader van onze maatschappelijke taak leveren wij graag een bijdrage aan dit soort initiatieven.

Aangezien er veel gekookt wordt op de boot, was de link snel gemaakt een keer per twee à drie maanden een lunch bereiden en verzorgen voor de medewerkers van woningonderneming SGB". Inmiddels hebben we al twee keer genoten van een bijzondere 'druppel-lunch'.

Beide lunches werden in buffetvorm gepresenteerd en smaakten heerlijk. Voor herhaling vatbaar dus. Uiteraard is zo'n lunch (of andere werkzaamheden) ook bij andere bedrijven te organiseren. Overigens biedt het project niet alleen mogelijkheden voor bedrijven, maar ook aan particulieren. U kunt bijvoorbeeld uw klussen zoals tuinonderhoud, schilderen van uw woning of een schilderijtje ophangen, aanmelden bij de LETS-organisatie. U betaalt daar een bedrag voor het aantal 'druppels' dat de klus gaat kosten. Als u meer informatie wenst, kunt u ook bezoekje brengen aan de LETS-winkel in Woudrichem.

© Altenanieuws 7-12-2001

Wederzijds begrip groeit dankzij Lets

Het nieuws van de dag is vaak vlug ingehaald door het nieuws van de volgende dag. Het jaar 2001 ligt nog maar net achter ons. Een goede gelegenheid om eens na te kaarten. Vandaag: het Lets-project in Woudrichem.

Dennis Nuiten

„Het werken geeft voldoening, iets om trots op te zijn. Ze vinden het te gek om iets te leren, bijvoorbeeld een vloer leggen of een huis schilderen. Zo kunnen zij participeren in de maatschappij, en dat is heel belangrijk.”

Het zijn de woorden van Nel Heidinga, coördinatrice van de Lets-circle in Woudrichem. Het afgelopen jaar heeft ze gezien hoe de bewoners van asielboot Embrica Marcel kennismaakten met de Nederlandse maatschappij via het unieke ruilsysteem. Lets staat voor Local Exchange Trade System.

„Maar het was ook een jaar van veel uitproberen, fouten maken en het vinden van de juiste oplossingen”, vertelt Heidinga. Zij wijst daarbij op een van de hoogtepunten van vorig jaar: de ingebruikname van het Lets-huis aan de Kerkstraat, eind april.

„Wij hadden als organisatoren een bepaald idee over hoe het er allemaal aan toe zou gaan in het Lets-huis. Maar in de praktijk liep dat vaak anders. We wilden, om maar wat te noemen, iemand aanwijzen die voor de koffie zorgt. Maar de asielzoekers zorgden zelf wel voor hun koffie. Zij kijken er op hun eigen manier tegenaan, ze beschouwen het als hun eigen huis. Dat was soms lastig, maar aan de andere kant ook heel erg leuk en leerzaam.”

Druppels

In het Lets-huis zijn diverse ruimtes. Zo is er een koffiekamer, een kantoortje, een creche, een winkel. Hier kunnen deelnemers - asielzoekers en de lokale bevolking - goederen verkrijgen zoals boeken, schoenen of telefoonkaarten. Zij kunnen die 'kopen' met zogeheten druppels, een speciaal voor het ruilproject in het leven geroepen betaalmiddel. Die druppels zijn te verdienen door het doen van klusjes: schilderen, schoonmaken, haar knippen in de kapsalon. Heidinga: We zijn blij dat we met het huis een punt hebben waar mensen elkaar op vaste dagen kunnen ontmoeten.”

Het aantal deelnemers aan het Lets-project, dat in februari 2000 startte, is dit jaar ongeveer gelijk gebleven. Het zijn er ruim 210. „Maar we zouden graag zien dat vooral ondernemers mee gaan doen. Dat is best lastig, want dit systeem is niet voor ieder bedrijf geschikt. Deelnemers moeten met de druppels een reële aankoop kunnen doen. Toch blijft het voor hen een hele drempel vanwege al het geregeld.” „Voor fietsenmakers en supermarkten zijn denk ik wel mogelijkheden. Bewoners van de asielboot kunnen bijvoorbeeld vakken vullen en met de verdiende druppels goederen kopen in de supermarkt”, aldus Heidinga.

De coördinatrice ziet dat er wederzijds begrip ontstaat tussen de autochtone bevolking en de asielzoekers. „Het gaat dan bijvoorbeeld om vrouwen die bij Nederlandse gezinnen in het huishouden werken. Het blijkt dat die gezinnen in het begin wel moeten wennen aan iemand

die uit een andere cultuur komt. Uiteindelijk blijkt het dan toch vaak goed te klikken. Er zijn natuurlijk ook gevallen dat het wat tegenviel.”

Uit het hele land kreeg het Woudrichemse initiatief aandacht, omdat het erbij betrekken van asielzoekers uniek is. Maar de organisatie heeft besloten te stoppen met het geven van voorlichting, omdat het te veel energie vergde.

Het Lets-project werkt nu met de landelijke Lets-organisatie samen om op basis van de ervaringen in Woudrichem, verbeteringen in het Lets-systeem aan te brengen.

© Kontakt, januari 2002

Sint bezoekt AZC

Asielzoekers houden ‘eigen economie’ draaiende

Dennis Nuiten

Het idee van het Lets-project in Woudrichem komt oorspronkelijk uit Canada. Daar zat de hele bevolking van een afgelegen dorp in zak en as, nadat een groot houtkapbedrijf vertrok uit die plaats. Veel inwoners werkten daar. Met het vertrek van het bedrijf, ging ook een belangrijk deel van de inkomsten verloren, waardoor de middenstand op zijn beurt de omzet terug zag lopen.

Zo ging het snel bergafwaarts met de lokale economie. Totdat de inwoners de hoofden bij elkaar staken en besloten een ‘eigen economie’ te starten. Want, er waren mensen die wilden werken en er waren voldoende materialen voor handen om hout te kappen. De oplossing: creëer een eigen betaalmiddel dat iedereen accepteert. Dat deden ze dus. En met het zelf gemaakte ‘geld’ - dus geen vals geld - ging de economie van het dorp weer draaien. Dit is volgens Pascal van Wanrooy ook het idee achter het Lets-project in Woudrichem. Lets staat voor Local Exchange Trade System. Van Wanrooy werkt freelance voor de Lets-Circle. Hij is ook aangesloten bij Stichting Strohalm, die zich bezighoudt met ‘alternatieve economieën’ zoals in Woudrichem.

„In Nederland zijn meer dan honderd van dit soort projecten. Meestal beginnen mensen hiermee omdat ze het leuk vinden. Het komt bijna niet voor dat zo’n project een doel heeft. Zoals hier in Woudrichem, waar asielzoekers ermee worden geholpen”, legt Van Wanrooy uit.

Druppels

Het betaalmiddel in het Letsproject is de druppel. Die heeft overigens evenveel waarde als een euro. Deelnemers kunnen hiermee onder meer in de Lets-winkel in het Lets-huis aan de Kerkstraat in Woudrichem allerlei spullen kopen, bijvoorbeeld telefoonkaarten, scheermesjes en - schuim, zeep en kleren. Zo’n 120 bewoners van de asielboot Embrica Marcel in Woudrichem zijn bij Lets-Circle aangesloten. Dit aantal schommelt omdat er steeds nieuwe asielzoekers bijkomen en er ook weer vertrekken. Vorig jaar verdienden de deelnemers zo’n 60.000 euro. „Die hebben ze dus zelf gecreëerd”, stelt Van Wanrooy.

De asielzoekers kunnen op allerlei manieren druppels verdienen. Ze werken bijvoorbeeld bij bedrijven, winkels of bij mensen thuis. Per uur verdienen ze vijf druppels. Ze plakken banden, repareren auto’s, schilderen of werken net als de Irakese Azhar Barash in het huishouden bij autochtone gezinnen. Zij helpt iedere woensdag- en vrijdagochtend de familie Barnhard uit het Buurtje bij Sleeuwijk. En dat gaat heel goed vinden Caroline Barnhard en Azhar zelf. Een ochtend per week helpt de Irakese mee met de routineklussen: stofzuigen, wassen en poetsen. De andere ochtend doen zij een speciale klus, bijvoorbeeld de zolder opruimen.

Blij

De familie Barnhard is blij met de hulp van Azhar en de Irakese is op haar beurt blij dat ze een aantal dagen per week iets om handen heeft. „Het is fijn als je zo nu en dan van de boot af kunt”, zegt de Irakese in wat gebrekkig Nederlands. „En met de druppels kan ik wat spullen kopen.”

Zij komt met haar man nu en kan op bezoek bij de familie Barnhard. Zij zitten dan in de tuin of op het strandje aan de Merwede. „Bovendien kunnen onze kinderen dan met elkaar spelen, want in deze buurt wonen er niet zoveel”, vertelt Caroline.

Azhar wil graag werken en in Nederland integreren. Maar ze is inmiddels al drie jaar in Nederland en weet nog steeds niet of ze mag blijven. Het Lets-project is dan wel een goede manier om zo kennis te maken met dit land, de onzekerheid blijft.

Dat is iets waar nagenoeg alle deelnemers van Lets-Circle mee te maken hebben.

„Het is verschrikkelijk dat die mensen zoveel onzekerheid in hun leven hebben dat ze er heel wanhopig van worden”, vertelt Nel Heidinga, coördinatrice van het project.

Aram Paramjan uit Azerbeidzjan, die even koffie drinkt in het Lets-huis, vindt het inderdaad verschrikkelijk om de hele dag op de boot te zitten. „Het is fijn dat we hier bij elkaar kunnen komen. Ook ben ik blij dat we af en toe kunnen werken. Ik werk wel eens bij mensen in de tuin.”

Winkel

De schappen in de Lets-winkel, waar met de druppels spullen kunnen worden gekocht, zijn momenteel wat leeg. Er staan onder meer schoenen, luiers, popcorn, snoep en spullen van de drogisterij. Medewerkers hebben onlangs de meeste spullen verkocht op een markt. „Dan kunnen we eens wat nieuws aanschaffen”, vertelt Heidinga. De winkel bestaat een jaar. Sinds kort is het winkeltje zelfstandig binnen het Letsproject. Drie medewerkers verzorgen de in- en verkoop, en eigenlijk alles wat met het bestieren van een winkeltje te maken heeft. Naast twee vrijwilligers houdt ook de 26 jarige Jelena Bresler uit Kazachstan zich hiermee bezig. Zij verblijft al ruim drie jaar in Nederland en werkte eerder in een levensmiddelen zaak in haar geboorteland. Ze maakt mooi gebruik van die ervaring. „Het is hier rustiger dan in de winkel waar ik in Kazachstan werkte. Dat vind ik wel jammer.” Net als de Irakese Azhar zou ook zij het liefst snel willen weten of ze in Nederland kan blijven. „Ik ben nog jong, maar ik sta nu toch eigenlijk al drie jaar stil.”

Iemand die zich ook liever verder zou willen ontplooien is de 25 jarige Asgedom uit Ethiopie. Hij heeft marketing gestudeerd aan de universiteit. Ook heeft hij al voor internationale bedrijven gewerkt.

In het Letshuis zit hij in het management-team, doet hij administratieve werkzaamheden en maakt hij bijvoorbeeld posters en folders voor het Lets-huis. „Ik ben blij dat dit werk raakvlakken heeft met wat ik gestudeerd heb. Ik vind het bovendien heel leuk dat ik mensen kan helpen op de computer, bijvoorbeeld met het versturen van een mailtje.”

Wat verlichting

De Lets-Circle zorgt dus voor wat verlichting voor de asielzoekers en helpt hen op weg met werk en integreren. Heidinga merkt wel dat dat soms iets te ver doorschiet, want, sommige asielzoekers gaan als ze wat ervaring hebben opgedaan ergens zwart werken. „Daar is moeilijk iets aan te doen. Ik denk dat iedereen in hun situatie liever euro's verdient dan druppels. Maar, het levert natuurlijk gevaren op, want ze zijn onverzekerd en werkgevers kunnen hun situatie uitbuiten. Daarom zou eens bekeken moeten worden of dit zwart werken onder bepaalde voorwaarden kan worden gelegaliseerd.”

© Brabants Dagblad 3 -5-2002

Iedereen die ooit op de asielboot in Woudrichem was, wist: deze opvang is verre van ideaal. Toen de dorpingen dan ook hoorden dat de boot op 1 mei zou sluiten, stuitte dat nauwelijks op bezwaar. Tot het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) plotseling besloot dat de boot per 1 maart al dicht moest en daarmee verhinderde dat het dorp afscheid nam van zijn asielzoekers.

MARLIES MIELEKAMP/FOTO'S: DOLPH CANTRIJN

Nee, om eerlijk te zeggen waren ze in Woudrichem niet echt blij toen er ruim drie jaar geleden plannen op tafel kwamen om daar een asielboot te stationeren. De stereo typeringen vlogen over tafel: asielzoekers waren criminelen, stalen als raven en je dochters kon je maar beter binnenhouden. Zoals in zoveel andere plaatsen veranderde die beeldvorming toen de plaatselijke bevolking de asielzoekers persoonlijk leerde kennen. Toen de Woudrichemers zagen in wat voor kleine ruimtes hele gezinnen op de boot moesten leven, begrepen ze dat dit wel tot frustraties moest leiden.

Daarom besloot een stel enthousiaste vrijwilligers de LETS-circle te starten. Een systeem waarbij autochtone bevolking en asielzoekers onderling goederen en diensten ruilen. Om de onderlinge ruil te vergemakkelijken 'betalen' de deelnemers elkaar in 'druppels'. Werken voor geld mogen asielzoekers niet, maar de ruilhandel werd oogluikend toegelaten. Door de LETS-circle ontstonden mooie contacten tussen de autochtone bevolking en de asielzoekers. Die laatsten hadden ook nog eens zinnig werk en van de druppels die ze verdienden konden ze in de LETS-winkel allerlei zaken kopen.

In die winkel hebben we op deze koude, kraakheldere winterdag een afspraak. De deur gaat moeizaam open. Dat komt doordat coordinator Nel Heidinga met twee Afghaanse mannen in het smalle gangetje staat. Op de kaart van Nederland die er hangt, wijst ze een plaats aan. "Kijk, hier ligt Aalten", zegt ze. "Vlakbij de Duitse grens." "O, dan hebben ze ons er vandaar zo uitgezet", reageert een van de mannen. De drie kijken elkaar aan en schieten in de lach. "Zo is het...", zegt Nel.

Als we even later in de keuken van de winkel koffie drinken, vertelt Kahn, een van de Afghanen, dat hij van een kennis heeft gehoord dat die op z'n nieuwe bestemming in een caravan met drie gezinnen van verschillende nationaliteiten is terechtgekomen. "Met een toilet en een douche. En een televisie, dat wordt ruzie", voorspelt hij somber. De Afghaan hoopt dat hij en zijn gezin beter terechtkomen.

Wat Nel zo kwaad maakt is dat door de vervroegde sluiting de bewoners van Woudrichem niet de kans krijgen om fatsoenlijk afscheid te nemen van de asielzoekers, vertelt ze als de mannen weg zijn. "Die voortijdige sluiting gebeurt om financiële redenen, zeggen ze", schampert Nel. "Nou, de hele operatie gaat tot half maart duren, maken die zes weken dan zoveel uit? Bovendien heb ik uit betrouwbare bron gehoord dat de boot tot 1 mei betaald is. Nou vraag ik j e! Er wordt in Nederland een consequent oprotbeleid gevoerd."

Wet Cohen

Wat haar verder verontrust is dat er eind november een geval van open TBC op de boot is geconstateerd en er 17 maart een groot onderzoek onder alle bewoners zou zijn. Nu is de asielzoekers gevraagd zich persoonlijk te melden bij de GGD in de plaats waar ze terechtkomen. Nel vraagt zich af wie dat gaat controleren. Zelf denkt ze dat de haast om de asielzoekers te verplaatsen, te maken heeft met de angst voor 'Ameland-achtige' toestanden. "Als wij tijd hadden gehad, waren we ook een proces tegen het COA begonnen. Maar we hadden niet eens tijd om te protesteren, laat staan te procederen." Nee, Nels ervaringen met het COA zijn vanaf het begin negatief. Alleen het eerste jaar, toen het LETS-initiatief startte, was er contact met de leiding. Maar door de vele wisselingen van leidinggevend personeel bleek de leiding al na korte tijd onbereikbaar en doet de LETS-circle zaken met de mensen op de werkvloer. Aan hen hebben ze ook gevraagd welke datum veilig was om een afscheidswekend voor de asielzoekers te plannen. "Nou, het weekend van 7 maart zou absoluut veilig zijn. Wij hebben toen samen met de asielzoekers een weekend in de bossen geregeld waarin elk gezin een eigen huisje met twee slaapkamers en een woonkamer zou krijgen. Heerlijk, even weg van die benauwde boot. En nu blijkt dat driekwart van de asielzoekers tegen die tijd weg zal zijn. Leve het COA..."

Intussen is het elf uur geworden en Nel gaat een aantal asielzoekers uitzwaaien die naar hun nieuwe bestemming vertrekken. Wij gaan met haar mee. Midden op de dijk stopt ze ineens en loopt naar een dik ingepakt figuurtje dat daar in zijn eentje voortschuifelt. "Tefaye, lekker aan de wandel nu het zo mooi is buiten?" vraagt ze hem. De man lacht stralend en hij en Nel hebben een kort gesprekje voordat ze weer in de auto stapt.

Tefaye blijkt een Koptisch-Ethiopische priester, die in zijn land in een celibataire mannen-gemeenschap woonde. Een tijdje geleden heeft hij weken in het ziekenhuis gelegen met een hersenbloeding waardoor hij moeilijk loopt. Maar Tefaye valt onder de 'wet-Cohen' en hoewel hij nog niet is uitgeprocedeerd, mag hij zijn uitspraak daarom niet in Nederland afwachten. Nel was erbij toen de dokter hem keurde of hij wel kon reizen. "Die arts onderzocht hem en leunde daarna achterover met zijn ogen dicht. 'Mijn vader is ook oud en mindervalide en elk jaar overwintert hij in Spanje, maar die wordt met een rolstoel naar Schiphol gebracht...', zei hij me. Hij werkt mee, dacht ik direct, en ja, hij vond het nodig dat Tefaye verder werd onderzocht. Dan smeed je dus samen een woordeloos complot om zo'n man langer hier te laten blijven. Het is net oorlog: wij tegen het COA."

Omdat Nels grote angst is dat de zieke Tefaye op straat opgepikt wordt en niemand zich meer om hem zal bekommeren, hebben vrienden van haar hemel en aarde bewogen om Tefaye in een Nederlands klooster geplaatst te krijgen. Die lopen leeg en hij is tenslotte priester. "O, ze kregen heel aardige mensen aan de lijn en op een bepaald moment zei iemand: laat hem maar komen. Maar toen bleek de gemeenschap tegen. Die man adviseerde ons toen om Tefaye gewoon in een auto te zetten en de kloosters langs te gaan. Het is makkelijk om nee te zeggen aan de telefoon, maar als ze hem zien wordt dat moeilijk, beweerde hij. Misschien moeten we dat maar doen."

Intussen zijn we bij asielboot Embrica Marcel aangekomen: een grauwe betonnen blok-

kendoos met ramen. Op de kade staat een busje met aanhanger en een auto met een paardentrailer erachter, allebei volgestouwd met spullen. Toen de dorpelingen hoorden dat de asielzoekers alleen een dagkaart voor het openbaar vervoer kregen om op hun nieuwe bestemming te komen, is op initiatief van diverse instellingen in Woudrichem een vrijwilligersactie gestart zodat de mensen tenminste fatsoenlijk kunnen verhuizen.

Als Nel uitstapt, rent er meteen een jonge vrouw op haar af en huilend omarmen ze elkaar. Nadat iedereen gezoend is, stappen de mensen in de auto's en zwaaien we ze na. Een man gooit ze water uit een fles na. "Dat is bij ons de gewoonte, zo zorg je ervoor dat mensen goed op hun bestemming aankomen", vertelt de man. "Ik kan niet tegen afscheid nemen, mag ik een zakdoek van je Aaron", vraagt Nel hem. Aaron Jacobs nodigt ons meteen uit op zijn kamer op de boot. Mijn tas heb ik op advies van Nel in de auto gelaten, maar Dolph, de fotograaf, moet zijn tas met fotospullen wel meenemen. We slaken dan ook een zucht van verlichting als we langs de bewaking zijn en onopgemerkt door het COA-personeel op de kamer van Aaron aankomen.

Tot voor kort sliep het hele gezin in deze kamer met een klein afgeschut toiletgedeelte, inmiddels hebben Aarons twee grote zonen zelf een kamertje. Ondanks de kleine ruimte is de gastvrijheid hartverwarmend: we worden meteen aan de kleine tafel uitgenodigd waar Aarons vrouw koffie, koek en cola voor onze neus zet. Aaron zelf zet er een glas wodka naast. Terwijl we proosten vertelt hij dat hij twee dagen geleden heeft gehoord dat hij morgen naar Aalten gaat. Hij knikt naar de ingepakte tassen in de hoek: alles staat al klaar. De familie Jacobs is het gewend om van hot naar her te reizen; ze zijn joods. Ofschoon Aaron zich Rus noemt, woonde hij meer dan twintig jaar in Armenie. Hij voelt zich erg verwant met het Armeense volk -"altijd op de vlucht, net als wij"- en heeft zijn zoon zelfs Tigran genoemd, naar een Armeense koning. Nee, geen joodse naam, daar hebben ze al last genoeg mee gehad. Nadat we afscheid hebben genomen, lopen we nog even langs de kamer waar de medewerkers van Vluchtelingenwerk zitten. Juridisch medewerker Hanneke Ermstrang bevestigt dat ook Vluchtelingenwerk niet geïnformeerd was over de overhaaste sluiting van de boot. "Er wordt op een vreselijke manier met deze mensen gesold, daar maak je mensen psychisch kapot mee. Maar dat ze dit uithalen past helemaal bij het COA, het is bureaucratie ten top. Neem van mij aan: in het Nederlandse asielbeleid worden mensenrechten bij voortdoring geschonden. Voor de volwassen asielzoekers is de hele gang van zaken al moeilijk te bevatten, maar wat betekent het voor de kinderen? Huub Ermstrang, -"Nee, geen familie van Hanneke van Vluchtelingenwerk" - directeur van de christelijke basisschool waar een aparte afdeling voor asielkinderen is gevestigd, kan erover meepraten. Hij is al een paar keer gebeld door verhuisde, huilende kinderen die graag terug naar Woudrichem wilden. "We hadden de hele maand april willen gebruiken om de kinderen voor te bereiden op het afscheid. Toen we hoorden dat ze stante pede weg moesten, waren we vreselijk geschokt. Om de kinderen toch nog een afscheidscadeautje mee te geven, heeft een van onze teamleden dag en nacht gewerkt aan het kopiëren van een videoband van het schoolreisje in februari."

In een van de klaslokalen zitten Marshide en Amir uit Iran, Bara'a uit Irak en Mustafa uit

Afghanistan Monopoly te spelen. Met euro's. "Hebben ze hier geen druppels?" "Nee", lacht juf Tineke Tromp. Ze werkt parttime en van de meeste kinderen heeft ze vrijdag al afscheid genomen. "Je probeert normaal te doen, maar dat lukt bijna niet. We werkten samen naar een eindpunt en dat is ons ontnomen", zegt ze triest. In de klas naast haar zit de middenbouw. Daar spelen Dina uit Armenie, Alvijsana uit Bosnie, Tanaz uit Iran en Soltana uit Afghanistan met Barbies. "Ik ben geen koekje", roept de laatste als ik per abuis Sultana opschrijf. Ala'a uit Irak zit samen met Marjan de Beurs achter de computer voor een extra taallesje met rijmwoorden.

"Ik probeer zoveel mogelijk de regelmaat vast te houden", vertelt Marjan. "Hiervoor heb ik nog een rekenlesje met de kinderen gedaan. Voor deze kinderen die al zoveel meegemaakt hebben, is juist structuur zo belangrijk." Hoe je asielkinderen lesgeeft hebben ze op deze school zelf uit moeten zoeken. Van ondersteuning door het COA is nooit enige sprake geweest. "We moesten gewoon zelf het wiel uitvinden", vertelt de directeur. "Op eigen initiatief zijn we op een school in Zeewolde gaan kijken waar ze al ervaring met asielzoekerskinderen hadden. Tot het moment dat ze kwamen, wisten we niet hoe groot de groep was en om welke leeftijden het ging. Ach ja, het zijn maar kinderen van asielzoekers, niet?"

Als we even later bij de LETS-winkel uitstappen, komt er een man op Nel af die eerst haar en daarna mij omhelst. "Het is moeilijk", stamelt hij. En loopt verder. "Dat was Artak, een Azerbeidzjaan", zegt Nel. "Een rekel van het zuiverste water. Gaf zich een keer op bij de LETS-circle om een namenlijst bij te houden, waarna we erachter kwamen dat hij analfabeet was. Maar toen had hij zijn druppels al verdiend."

Ineens staat Artak in de keuken: hij weet de weg naar de boot niet meer, terwijl ie daar al drie jaar woont. Nel gaat met hem naar buiten en wijst hem de weg. Artak is bijna uitgeprocedeerd en heeft het moeilijk, vertelt ze. "Een tijd geleden hoorde ik dat zijn vrouw een brief van de advocaat opende en meteen flauwviel. Toen haar 17 jarige zoon daarna binnenkwam, pakte ze een mes en viel hem aan. Het bleek dat ze dacht dat ze uitgezet zouden worden en dat haar zoon een politiemann was. Ze is toen een tijdje opgenomen geweest, maar nu gaat het goed met haar. En nu is Artak ineens de kluts kwijt."

We praten nog even na rond de keukentafel samen met de twee steunpilaren van de LETS-circle: Jelena Bresler uit Kazachstan en Asgedom uit Afrika - "nee, liever het land er niet bij en ook geen foto". Zij hadden het geluk een ZZA (zelfzorgarrangement) te bemachtigen, een tijdelijke noodmaatregel door gebrek aan opvangcapaciteit voor asielzoekers, waardoor ze nu op zichzelf wonen. Zij gaan ervoor zorgen dat de LETS-kring in aangepaste, meer kleinschalige vorm blijft bestaan. Beide jonge mensen merken dat het klimaat tegenover asielzoekers harder wordt. De donkere Asgedom voelt dat meer dan Jelena. "Ik denk niet te veel na over de toekomst", zegt hij. "Als het mogelijk was, zou ik het liefst naar mijn eigen land teruggaan, maar dat kan gewoon niet." Dat de aanvankelijke harde stemming in Woudrichem is omgeslagen, is na vandaag wel duidelijk. Maar zijn er nu echt geen mensen die blij zijn dat de asielboot weggaat? Ze denken even na. "Ja, onze buurman", zegt Jelena. "Dat is zo'n mopperpot."

Afscheid

Van boord gezet

Eerder van school

Nou, zijn mening willen we ook graag horen. In de kroeg van de buurman zitten twee klanten. Als de kroegbaas een kop thee voor me neerzet, vraag ik hoe hij over het verdwijnen van de asielboot denkt. "Ach, ik had geen last van die mensen", antwoordt hij. "Eigenlijk was het enige vervelende dat ik sinds de LETS-winkel er zit mijn terrasstoelen niet meer achter op hun plaatsje kwijt kon. Met de vorige bewoner had ik daar een afspraak over. Maar natuurlijk deugt dat hele asielbeleid niet." Hoe bedoelt hij dat? "Ik stem VVD, mevrouw, dan weet u het wel, meer wil ik er niet over kwijt." Dan, terwijl hij me ineens aankijkt: "Maar het is hartstikke lullig wat hier in Woudrichem is gebeurd." En na een korte stilte: "Zo ga je niet met mensen om."

Wat zegt het COA?

Voor een weerwoord spraken we eerst met Desiree Wilhelm, landelijk mediawoordvoerder. "Het was al heel lang bekend dat de boot zou sluiten. Zoals u weet, komen er steeds minder asielzoekers en sluiten wij om financiële redenen verschillende kleine centra:'

Maar de vraag is: waarom is het ineens twee maanden vervroegd?

Dat zei ik al: om financiële redenen:' Klopt het dat de huur voor de boot tot 1 mei betaald is? Dat klopt, maar als wij de boot half maart leeg opleveren, krijgen we misschien wel korting:' Misschien?

"Ja, dat denken we:' En hoe zit het dan met de controle op TBC?" "Die verantwoordelijkheid ligt bij de GGD:" Mensen moeten zich dus zelf melden? "Voor het antwoord moet u bij de GGD zijn."

Henk Evers, persvoorlichter COA, over de situatie in Woudrichem: Als COA zijn wij er ons van bewust dat we op het moment niet de meest populaire organisatie zijn die er bestaat. Maar mensen moeten zich realiseren dat wij een politiek beleid doorvoeren waar we met zijn allen voor hebben gekozen. Wij moeten een inkrimping realiseren die groter is dan de groei van voorheen. Vooral de kleine centra zijn vaak verankerd in hun omgeving en een bron van werkgelegenheid; dat lostrekken doet zeer. Maar wij zijn een uitvoerende organisatie die voor honderd procent wordt gefinancierd door het ministerie van Justitie. Dat bepaalt wat er gebeurt. Waarom wij niet protesteren? Natuurlijk protesteren wij wel, maar dat gevecht met onze opdrachtgever voeren we niet in de media. In plaatsen als Woudrichem zou je eigenlijk maatwerk moeten leveren en dat is bijna niet te doen. Wij zitten in een spagaat tussen een goed bestuur voeren om de verkleining van de organisatie landelijk door te voeren, en weinig mogelijkheden om zaken op lokaal niveau te bekijken. Ook wij zien de menselijke drama's zoals kinderen die midden in een schooljaar van school worden geplukt, je moet echt niet denken dat wij het fantastisch vinden wat er nu gebeurt."

© Bijeen. Mensen in een kleurrijke samenleving. april 2003